

Marcos killkaska kushi shimi

El evangelio según San Marcos

Kichwa del Napo

Marcos killkaska

kushi shimi

El evangelio según San Marcos

Kichwa del Napo

Las ilustraciones de las páginas 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12, 14, 15, 16, 17, 20, 22, 23, 24, 25, 28, 30, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 58, 59, 60, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 73, 76, 78, 83, 84, 85, 86, 88, 91, 94, 99, 101, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135 y 137 son propiedad de

© 1978 David C. Cook Publishing Co.,
y se usan con el permiso correspondiente.

Las ilustraciones de las páginas 43, 87 y 100,
por Louise Bass, son propiedad de
© The British & Foreign Bible Society, 1994.

La ilustración de la página 90, por Horace Knowles, es propiedad de

© The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, 1995.

Marcos killkaska kushi shimi
El evangelio según San Marcos en el idioma
Kichwa del Napo

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Primera edición, 2016
500 ejemplares

Hecho el Depósito Legal
en la Biblioteca Nacional del Perú
No 2016-11141

Impreso por
Nova Print S.A.C.
Av. Ignacio Merino 2448, dpto. 703, Lince
Lima — Perú

Publicado por
La Liga Bíblica del Perú
Jr. Huaraz 2030 (CONEP), Pueblo Libre, Lima.

Marcos killkaska kushi shimi

**Bawtisakama Juan Diospa churi paktamunarayku
alichi runa kaskata kwintaskamanta**

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9; Jn. 1.19-28)

1 ¹⁻²Kaymi ñuka kwintaska kushi shimi Jesusmanta. Jesusmi kan ñukanchi chapaska Dios mantamuska ñukanchita kish-pichi runa, Diospa churi. Kay kushi shimi kallarin imasna Dios ñupa uras kawsa Isaiasta rimaska. Chay Dios rimaskata kwinta runa Isaiaska killkarka Dios paypa kikin churita kasna niskata:
Kan rurana kaskata manara kallariskapi
ñuka shimita yachachi runata tukuya alichinkapa manta-shami.

³Chunlla partipi kapariska uyarinka.

Kasna rimanka: Dios paktamunarayku alichichi nisa.

⁴Chay alichi runa maykamanta Isaias killkaska Juanmi karka, Diospa churi paktamunarayku alichi. Chunlla partipi runakunata bawtisasa kawsarka. Runakunata kamachisa kasna nirka:

© 1996 David C. Cook

—Huchata mana ña rurasa Diosta uyasa kawsaychi. Huchata mana ña ruranayaskata rikuchisa bawtisarichi. Chasna rapi Dios kankunata huchamanta pichasa kankunawa aylluyanka.—

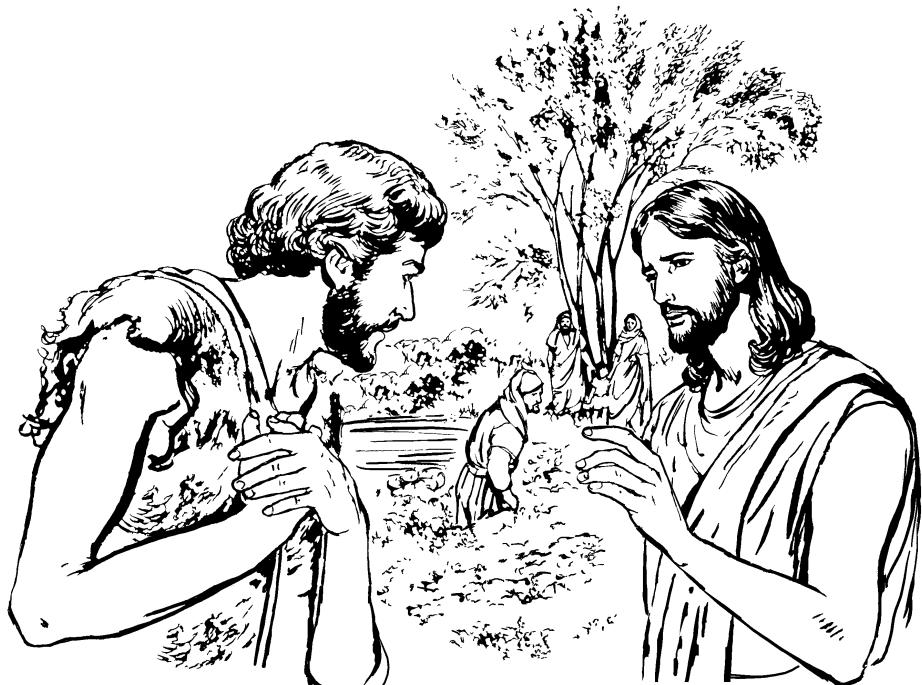
5 Judea allpapi tiya Jerusalen llaktamanta, Judeapi shu llak-takunamantapas runakuna Juanpama shamenakurka payta uyankapa. Huchata raskamanta llakirisa ima hucha raskata rimapi Juan chay Jordan yakupi paykunata sampulichisa bawtsarka.

6 Juanka ñupa uras kawsa Diospa rimaskata kwinta runakuna churariskashina churariska karka, pukri runa churarina layawa.

Hatun wiwa kamellu puchkaska willmamanta awaska chushalla katanawashina churariska karka. Wiwa karamanta chumpiwa chuninkapi watariska karka. Sacha mishkita hihitapas mikusa kawsa karka. ⁷Kasna rimasa kwintarka:

—Ñukamanta yali ushayu runa ña paktamunkami. Chay runa-manta ñuka yapa ura kasa shu imashtullatapas payrayku rankapa mana balinichu. ⁸Ñuka kankunata yakullawa bawtisani, ranti payka Diospa Samayta kusa kankunata bawtisanka.—

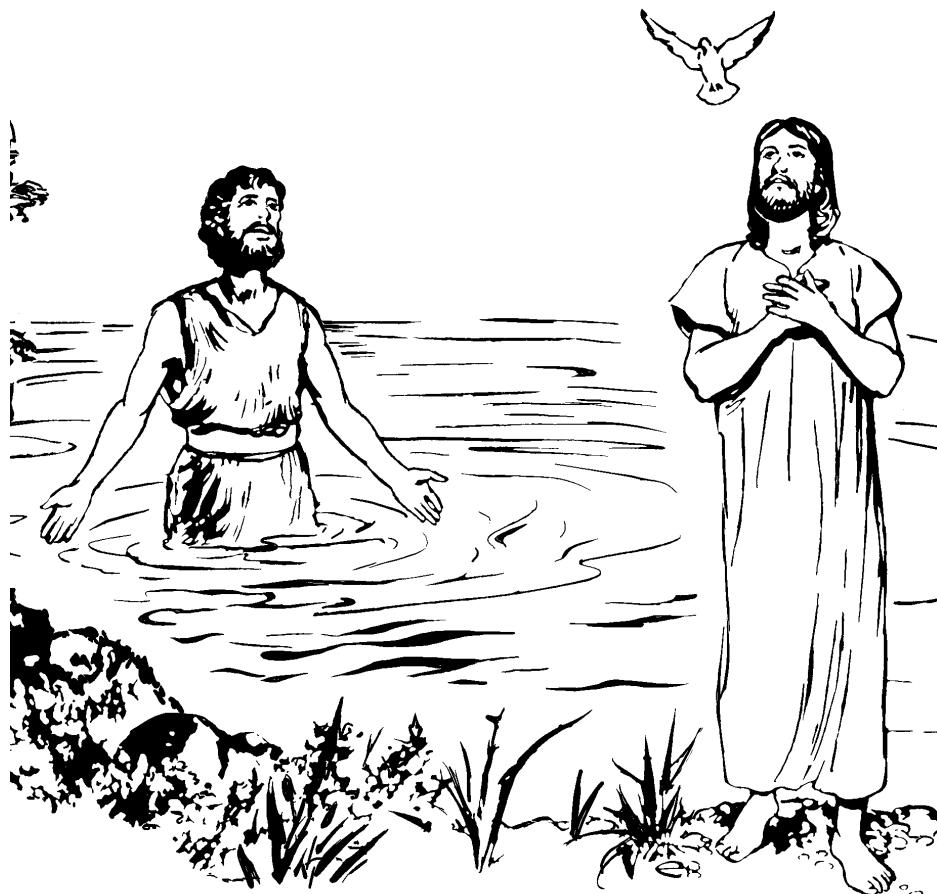

© 1996 David C. Cook

Juan Jesusta bawtisaskamanta

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹Juan bawtisaraska punchakunapi Jesus Galilea allpapi tiya Nazaret llaktapi karka. Nazaret llaktamanta Galilea allpama-tapas Jesus llukshisa Jordan yakuma paktarka. Chaypi Juan

© 1996 David C. Cook

Jesusta Jordan yakupi bawtisarka. ¹⁰Yakumanta llukshirasa Jesus hawapacha paskariskata rikurka. Diospa Samay urpishina paypama uraykumuraskata rikurka. ¹¹Chasnapi hawapachamanta shu shimi uyarinka:

—Kan ñuka llakiska Churimi kanki. Kanwami kushiyani.—

© 1996 David C. Cook

Supaykunapa apu Jesusta pantachinayasa kamaskamanta

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹²Jesus bawtisay tukuskawasha Diospa Samay payta yuya-chirka chay chunlla parti shu partima rinkapa. ¹³Chaypi supay-kunapa apu Jesusta pantachinayasa chusku chunka punchata kamarka. Jesus millay aychakuna chupipi kawsararka. Anhel-kuna Jesusta kuyrasa kanakurka.

Jesus Galileapi yachachinkapa kallariskamanta

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Juanwa piñarisapu Herodes payta mana alita rura runakunata tapana wasipi tapachipi Jesus kuti Galilea allpama rirk'a. Chaypi Diospamanta kushi shimita yachachirka. ¹⁵Yachachirka kasna nisa:

—Dios ñupa urasmanta yuyariskata paktachina uras ña pakta-muskami. Dios kay allpapi ñami kallarinkapa rahun runakunata amuyankapa. Huchata mana ña rurasa Diosta uyasa kawsaychi. Diospamanta kushi shimiwa sinchikuychi.—

**Challwata hapikamakuna kaskamanta maykankuna Jesus
yachachiskata katikamakuna tukunakuskamanta**

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶Galilea kucha mayata purirasa Jesus ishkay runata rikurka, Simonta Andrestapas. Paykuna wawkipura kanakurka, challwata hapikamakuna. Jesus paykuna taraharaskata rikurka. ¹⁷Chasna rikusa rimarka:

—Ñuka yachachiskata katikamakuna tukunkapa shamuychi. Challwata hapinarantimanta kankunata yachachiskankichi runakunata muntuchikuna kankapa Diosta uyasa kawsakuna tukanakapa.—

© 1996 David C. Cook

¹⁸Chay urallata tarahata sakisa Jesuswa parihu risa pay yachachiskata katikamakuna tukunakurka.

¹⁹ Astanipi purirasa Jesus Zebedeoopa ishkay churikunata rikurka, Santiagota Juantapas. Botipi liki likata sirasa alichisa tiyaranakurka. ²⁰ Jesus paykunata rikusa chasnallata kayarka pay yachachiskata katikamakuna tukunkapa. Kayapi uyasa paykunapa yayata trabahakunaynti botipi sakinakurka. Jesuswa risa pay yachachiskata katikamakuna tukunakurka.

Supay amuyaska runata Jesus aliyachiskamanta

(Lc. 4.31-37)

²¹ Jesus paywa parihu purikunaynti Capernaum niska llaktama paktanakurka. Samana punchapika Jesus Diospa shimita yachana wasima risa munturiska runakunata yachachinkapa kallarirka. ²² Jesus yachachiskaka shunku ukupi yuyachi karka. Ushaywa yachachi karka. Chasna rimaskata uyasa runakuna mancharinakurka. Jesus mana yachachirkachu imana Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakuna yachachiskashina. Chay killkakamakuna yuyachi ushay illa yachachinakurka. ²³ Diospa shimita yachana wasipi shu runa supay amuyaskami karka. Chay runa ukumanta supayka kaparinkapa kallarirka:

²⁴—Nazaret llaktamanta Jesus, imapata ñukanchiwa satirinki. Ñukanchita hichusa kastigankapachu shamunki. Kanta riksini, ali yuyayllata chari runami kanki, Diosparayku kawsa runa.—

²⁵ Chasna nipi Jesus chay supayta rimarka:

—Upallay. Kay runa ukumanta llukshi.—

²⁶Supayka chay runata sinchita kuchpachisa, kaparichisa llukshirka. ²⁷Chasna tukupi chayta rikukuna yapa mancharisa rimarinakurka:

—Imata tukunchi. Jesus yachachina shukunapa yachachinamanta chikan kan. Ushayta riksichisa yachachinmi. Jesus rimapi supaykuna kasunakun.—

²⁸Chaypawasha tukuy Galilea allpapi tiya llaktakunapi Jesusmanta kwintarinakurka.

Jesuska Pedropo warmi mamata aliyachiskamanta

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹Capernaumpi Diospa shimita yachana wasimanta llukshisa Jesus pay yachachiskata chusku katikamakunayti Simonpa wasima rinakurka. Jesuswa parihu Simon, Andres, Santiago, Juanpas rinakurka. Chay wasi Simonpa paypa wawki Andrespapas karka. ³⁰Chaypi Simonpa warmi mama unkuywa sirirarka. Jesus paktapi unku kaskata kwintanakurka. ³¹Jesus unku sirirasrema risa makimanta hapisa hatachirka. Chay urasllapita unku kaskamanta aliyarka. Hatarisa yanusa paykunata kararka.

Jesus achka unkuskakunata aliyachiskamanta

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³²Jesus Simonpa warmi mamata aliyachiska chishillata, inti ña yaykurapi runakuna tukuy unkuskakunata, supaykuna amuya-skakunatapas Jesuspama pushanakurka. ³³Tukuy chay llaktapi kawsa runakuna chay wasi punkupi munturinakurka. ³⁴Jesus tukuy laya unkuskakunata aliyachirka. Supaykuna amuyaska runakuna ukumanta supaykunata llukshichisa kallpachirka.

Supaykuna payta riksipi Jesus paykunata rimarka mana paymanta rimankapa.

© 1996 David C. Cook

Jesus Galilea allpapi yachachiskamanta

(Lc. 4.42-44)

³⁵Kayanti punchapi tuta ukulla hatarisa Jesus wasimanta llukshirka. Runa illa partima rirka Dioswa kwintarinkapa. ³⁶Jesus wasipi illapi Simon paywa kaskakunaynti Jesusta maskankapa rinakurka. ³⁷Maskasa tupanakurka. Chasnapi Jesusta rimankurka:

—Tukuy runakuna kantami maskanakun.—

³⁸Jesus paykunata nirka:

—Hakuychi shu partima rishunchi. Maya llaktakunama rishunchi chaypipas Diospa shimita yachachinkapa. Chaypami ñuka shamuskani.—

³⁹Chasna rimasa chaymanta llukshirka. Tukuy Galilea allpapi purirarka. Diospa shimita yachana wasikunapi yachachisa, supay amuyaska runakuna ukumanta supayta llukshichisa purirarka.

Jesus millay karachawa unkuska runata aliyachiskamanta

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰Shu puncha millay karachawa unkuska runa Jesuspama shamurka. Kunkurisa payta mañarka:

—Kan munasa ñukata aliyachinata ushanki.—

⁴¹Jesus llakisa chay runata paypa makiwa llankasami rimarka:

—Munanimi. Aliyaska sakirinki.—

⁴²Rimapi chay runa millay karacha unkuymanta pichariska ali sakirinka. ⁴³Aliyachiskawasha Jesus —samashu— nisa payta rimarka:

⁴⁴—Ama pitapas ñuka kanta aliyachiskata kwintankichu. Ranti pakripama aliyaskata rikuchikrinki. Pakri alita rikusa kanta rimachu aliyaskachu kanki manachu. Ñupa uras kawsa Moises Dios mantskata killkaskashina millay karacha unkuymanta aliyaska runa Diosma kuna kaskata apasa pakrikunama kukrinki. Chasna kan raskamanta tukuy runakuna kan shutipa aliyaskata yachanakunka.—

⁴⁵Chay runa risa mana kwintana kaskata tukuykunama kwintankapa kallarirka. Chayrayku tukuy partimanta runakuna Jesuspama paktamunakurka. Chasna kapi Jesus mana ña ushar-kachu llaktakuna ukuma yaykunkapa. Llaktakuna kanchama runa illaska partipi sakiri karka. Chasna sakiripipas achka runakuna tukuy partimanta Jesuspama shamunakurka.

Jesus suchu runata aliyachiskamanta

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 ¹Shu punchakunawasha Jesus kuti Capernaum llaktama rirka. Paktapi runakuna shukratu yachanakurka pay paktana wasima paktaskata. ²Chayrayku achka runakuna Jesuspama

shamunakurka, wasi huntakta. Punku kanchamapas tapakta runakuna tiyarka. Jesus runakunata rikusa Dios kishpichi shimita yachachirka. ³Chasna yachachiraskapi chusku runa suchu runata

© 1996 David C. Cook

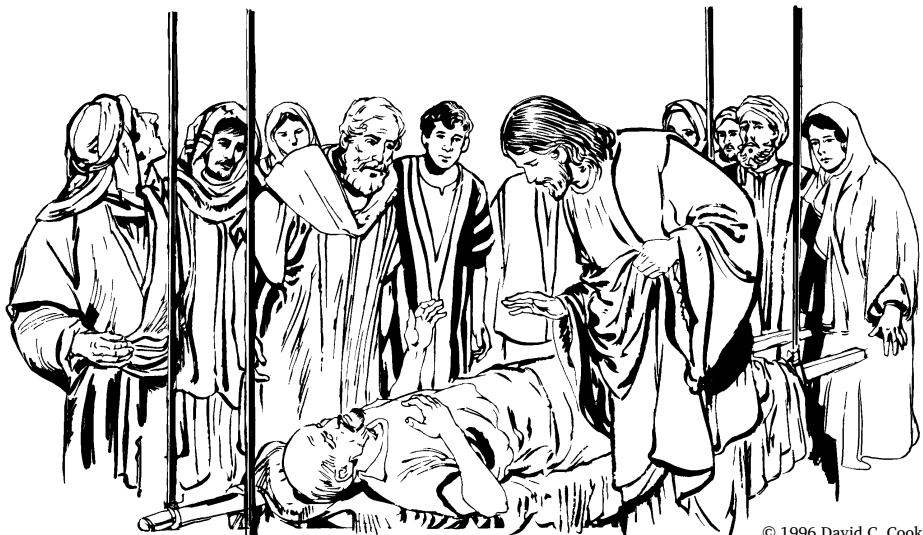
katanapi sirichiskata apamusa shamunakurka.⁴ Jesus kaskama paktankapa mana ushasa chay balla wasi kancha parti chakanata sikanakurka. Hawamanta Jesus kaska kuskalla hutkuta allanakurka. Chay hutkuta pasachisa unku runata hawamanta Jesuspá nupama uraykuchinakurka.⁵ Jesus chay unkuta apakama runakunata rikusa paywa sinchikunakuskata, chay unku runata rimarka:

—Wawkilla, kan huchakunamanta pichay tukusa sakirinki.—

6 Dios nupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunamanta maykankuna chaypi kanakurka. Jesus rimaskata uyasa paykunapa shunkupi yuyarinakurka:

7—Paylla yalikta kanayasa chasna rima kan. Diosshina tukunayasa Diosta piñachiran. Dioslla ñukanchita huchakunamanta pichanata ushanmi.—

8 Killkakamakuna chasna yuyariraskapi Jesus paykunapa yuyayta riksisa tapurka:

© 1996 David C. Cook

—Imaraykuta waklita yuyarinkichi. 9Ñuka unku runata rimarkani: —Kan huchakunamanta pichay tukusa sakirinki— nisa. Ashwan ushaypachu unku runama rimankapa: —Hatari kanpa katanata apasa purisa ri— nisa. Imata rimawankichi.

10 Kankuna yachankapa ñuka, Dios mantamuska runa kasa kay allpapi kawsa runakunapa huchakunata pichanata ushayu kaskata rikuchinkapa rahuni.—

Chasnapi muyurisa suchu runata nirka:

11—Hatari. Kanpa katanata apasa wasima ri.—

¹²Chay uralla hatarirka. Paypa katanata hapisa tukuykuna rikuraskapi chay wasimanta llukshirka. Chayta rikusa tukuy mancharinakurka. Diosta kushiyachisa pakrachunakurka:

—Mana ima uraspas chasna ruraskata rikuskanchichu— nisa.

**Jesus Levi shutiyu runata pay yachachiskata
katikama tukunkapa maskaskamanta**

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³Jesus suchu runata hampiskawasha kutillata yaku patama rirka. Yaku patama paktapi achka runakuna paypama shamus a munturinakurka. Chasnapi Jesus paykunata Diospa shimita yachachirka. ¹⁴Chaypawasha puriraskapi Alfeopa churi Levi

© 1996 David C. Cook

niskata rikurka. Levi Romamanta hatun apurayku kullkita kobra kasa kobrana wasipi tiyararka. Jesus payta rikusa rimarka:

—Shamuy ñuka yachachiskata katikama tukunkapa.—

Chayta uyasa hatarisa Jesuswa rirka pay yachachiskata katikama tukunkapa.

¹⁵Washa Jesus pay yachachiskata katikamakunawa Levipa wasipi mikunakurka. Runakuna yuyariskapi —mana ali rura kanakun— niskakunamanta achka Jesuswa parihu mikunakurka. Chay mana ali rurakunamanta achka kanakurka Roma hatun apurayku kullkita kobra kuna. Achka chay laya ñupa mana ali rura runakuna Jesus yachachiskata katikamakuna tukunakuskawasha chaypi munturisa kanakurka. ¹⁶Chay wasi kanchapi maykan Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakuna shayarisa kanakurka. Chay killkakamakuna Fariseokuna niska wankuriska runa bulamanta kanakurka. Romamanta hatun apurayku kullkita kobra runakunawa, shuk mana ali rurakunawapas Jesus parihu mikuraskata rikusa chay killkakamakuna Jesus yachachiskata katikamakunata tapunakurka:

—Imarayku kankunata yachachikamaka Romamanta hatun apurayku kullkita kobra runakunawa, shu mana ali rura runakunawapas parihu mikun.—

¹⁷Jesus paykunata uyasa rimarka:

—Mana unkurisa kawsakunaka hampikamata mana minishtinakunchu. Ranti unkukunaka hampikamata minishtinakunmi. Ñukaka mana shamurkanichu —ali kani— nisa rimakunata maskankapa. Ranti mana ali rura runakunata maskankapa shamurkani Diosta uyasa kawsakuna tukunkapa.—

—Imarayku mana sasinkichi— nisa Jesusta tapunakuskamanta
(Mt. 9.14-17; Lc. 5.33-39)

¹⁸Shu puncha Bawtisa Juan yachachiskata katikamakuna mana imata mikusa sasina puncha paktarirka. Fariseokuna niska

wankuriska runa bulapas sasina puncha karka. Paykuna mana imata mikusa sasinakupi shu runakuna Jesuspama shamunakurka payta tapunkapa:

—Juan yachachiskata katikamakuna, Fariseokuna niska wankuriska runa bulamanta runakunapas sasi kanakun. Imarayku kan yachachiskata katikamakuna mana sasina-kunchu.—

¹⁹ Chasna payta tapunakupi Jesus kutiparka:

—Kasarana hishtama kayaskakuna kari tukuna paykunawa tiyarapi sasinachu kanakun. Kari tukunawa parihu hishtapi kaskapi nima kari tukuna sasinchu, nima hishtama kayaska runakuna sasinakunchu ²⁰Kari tukuna pushay tukuna punchapaktaripi mana mikusa sasinakunkami— nisa pay kikin chay kari tukuna kaskata yuyachisa Jesus rimarka.

²¹⁻²² Chaypawasha yachachisa katirka:

—Yuyarichi. Mana pi mawka churarinata mushu churana pitiwa rimintanchu. Chasna rapika mushu churana piti wankuyasa mawka churarinata aysasa astawa likichinka. Chasnallata mana pipas mushu vinu putskuyaraskata mawka wiwa karamanta rurariska purupi huntachinchu. Mawka purupi huntachipi mushu vinuka chay mawka kara puruta tukyachisa talirinka. Chasna tukusa ishkaynti mana ña sirbinakunchu. Mushu vinuka mushu kara purupi huntachinami kanchi.—

Chasna nisa ñupa urasmanta rukukuna kamachiskata pay mushu kamachiskakunawa parihu mana ishkayntita kasuypa kaskata Jesus yuyachirka.

**Samana punchapi ruraypa kaskamanta mana ruraypa
kaskamanta Jesus fariseokuna niska bulawa mana shu
yuyayllawa kanakuskamanta**

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³Shu samana punchapi Jesus pay yachachiskata katikamaku-naynti shu trigo chakra ukuta puriranakurka. Chayta pasasa pay yachachiskata katikamakuna trigo muyu wankukunata pallasa mikunakurka. ²⁴Fariseo bulamanta maykan runa chayta rikusa piñarisa Jesusta rimakrinakurka:

—Manachu rikunki kan yachachiskata katikamakuna samana puncha samana kaskata mana kasusa trigo muyuta pallasa puriranakuskata.—

²⁵Samana puncha samana kaskata kasunarantimanta yalikta runata kuna kanchi pay minishtiskata Jesus yuyachinkapa paykunata kutiparka:

—Killkariska kaskapi manachu leyiskankichichu ñukanchi yapa balichiska ñupa uras kawsa apu David paywa kaska runaku-naynti yarkaranakuskapi ruraskata. ²⁶Chay uras Abiatar pakriku-napa hatun apu karka. David paypa runakunawa yarkasa Diosta mañana wasima yaykunakurka mikunata maskankapa. Chaypi Diosta rikuchina mesapi kaska pankunata chay pakri Davidta kUPI mikurka. Chay laya pankunatami pakrikunalla mikukuna kanakurka. Chasna kapipas David chay pankunata mikurka. Mana chayllachu. Paywa puri runakunatapas kararka mana huchalisa.—

²⁷Jesus paykunata rimasa katirka:

—Samana punchaka runarayku raskami kan. Runa mana raskachu kan samana puncharayku. ²⁸Chasna kapi ñuka tukuypa ayllu kankapa Dios mantamuska runa kasa tukuya manta apumi kani. Rimanata ushani imami ali kan samana punchapi rurankapa, imami mana ali kan rurankapa.—

**Jesus mana ali raskata maskasa
hapinayasa chapanakuskamanta**

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

- 3** ¹Shu samana puncha Jesus kuti Diospa shimita yachana wasima yaykurka. Chaypi shu suchu makiyu runa tiyarka. ²Fariseo bulamanta runakunapas tiyarka. Paykuna Jesusta riku-ranakurka —samana punchapi mana hampina kaskata kasunkachu unkuta hampinkachu— nisa. Payta hapichinayasa ima mana ali raskata maskasa chaparanakurka.

³Chasna kapis Jesus chay suchu makiyu runata nirka:

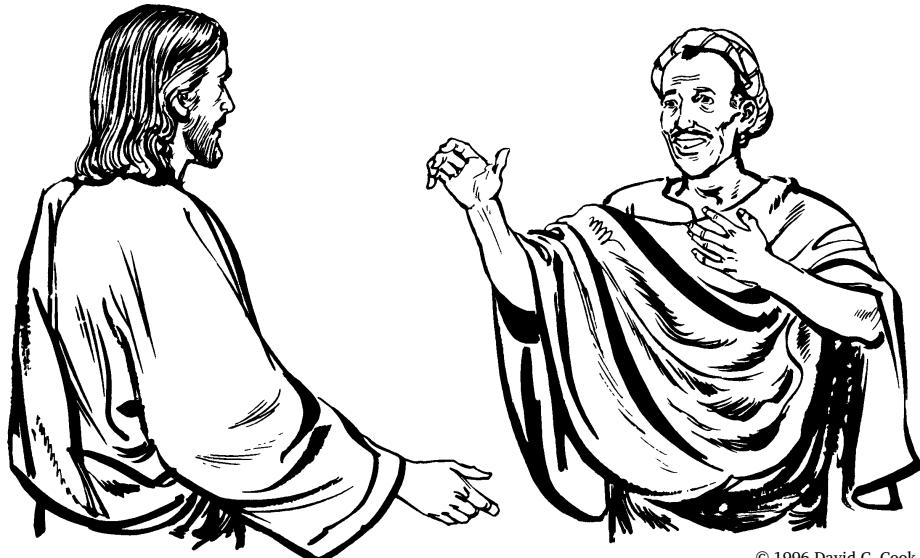
—Hatarisa kay runakuna chawpipi shayari shamuy.—

⁴Shayarikripi Jesus chaypi tiyakunata tapurka:

—Dios sakiska killkapi paktachina kaskata kasusa samana punchapika imata ruraypa kan. Alita rana usharinchu. Rana usharinchu mana ali kaskata. Shu runata wañunamanta kish-pichinata usharinchu. Wañunkapa sakinata usharinchu. Imata ninkichi.—

Paykuna mana kutipanata munasa chunlla uyasa sakirinakurka. ⁵Chasna kapi Jesus paykunata piñaywa rikurka. Paykuna mana uyanayakuna kaskata rikusa chay unku runata mana llakikuna kaskatapas achkata llakirirka. Chaypi unku runata rimarka:

—Kanpa makita chutachi— nisa.

© 1996 David C. Cook

Jesus rimaskata uyasa makita chutachirka. Ali sakirirka.

⁶Chay fariseo runa bula chay wasimanta llukshirka. Apu

© 1996 David C. Cook

Herodeswa parihu yuyari runa bula kaskama rinakurka. Chay bulawa munturisa kwintarinakurka —imasnata Jesusta wañuchi-shunchi— nisa.

**Tukuy partimanta runakuna
Jesuspama shamunakuskamanta**

⁷Jesus pay yachachiskata katikamakunaynti llakta ukumanta llukshisa Galilea kucha patama rinakurka. Achka runakuna katisa rinakurka. Maykankuna Galilea allpapi tiya llaktakunamanta kanakurka. ⁸Tukuy Judea allpapi tiya llaktakunamantapas runakuna tiyanakurka, Jerusalen llaktamanta, shu llaktakunamantapas. Idumea partimanta, Jordan yaku chimpa partimanta, Tiro Sidon llaktakunamantapas runakuna shamunakurka. Hatun ushaywa alikunata raskata yachasa shu partikunamanta

runakunapas Jesuspama shamunakurka. ⁹Chasna yapa achka runakuna shamupi Jesus pay yachachiskata katikamakunata nirka:

—Shu botita alichikrichi rinalla kankapa ñukanchi runakuna niti tukusa wañunamanta kishpinkapa.—

¹⁰Ña achka unkuskakunata aliyachipi unku runakuna Jesusta llankanayasa paypama pawanakurka. ¹¹Supay amuyaska runakuna Jesusta rikupi paykunapapi kawsa supaykunaka chay runakunata Jesuspa ñupama urmachisa kaparinakurka:

—Kan Diospa Churimi kanki— nisa.

¹²Ranti Jesus sinchita paykunata rimarka:

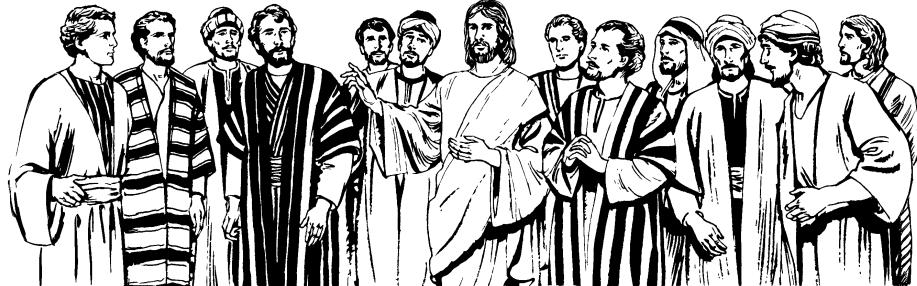
—Ñuka pi kaskata ama kwintankichichu.—

**Apustulukuna^a kankapa Jesus chunka
ishkay runata maskaskamanta**

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Jesus shu urkuma sikasa pay munaska runakunata kayarka:

—Ñukama shamuychi— nisa.

© 1996 David C. Cook

¹⁴Jesus kayaskakuna paktapi paykunamanta chunka ishkay runakunata maskarka. Chay maskaskakunata apustulukuna nisa

^a **3.12** Apustulukuna ninayan mantaskakuna. Mantaska kanakurka Jesuspa yachachiskata shukunama pasachinkapa.

shutichirka. Munarka paywa parihu purikuna kankapa. Paykunata mantankapa munarka Diospa shimita shukunama pasachinkapa.

¹⁵ Chasnallata munarka paykunama ushayta kunkapa supaykunata hichunkapa. ¹⁶ Chay chunka ishkaykunamanta shu karka Simon. Payta Pedro niskata shutichirka (chay ninayan hatun rumi).

¹⁷ Shukuna wawkipura kanakurka, Santiago, Juan shutiyukuna. Paykuna Zebedeoopa churikuna kanakurka. Paykunata Boanerges niska shutichirka (chay ninayan rayushina runakuna). ¹⁸ Shukuna kanakurka Andres, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, Alfeoopa churi Santiago, Tadeopas. Kuti shu karka Simon. Chay Simonka Israel allpata amuyaska runakunawa makarisa Israel ayllukunata lugaryachinaya wankuriska runa bulamanta karka. ¹⁹ Shu karka Queriot llaktamanta runa Judas. Pay washa Jesusta hapichirka.

—Supaypa ushayta charinki— nisa Jesusta rimanakuskamanta
(Mt. 12.22-32; Lc. 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jesus kuti pay paktana wasima rirka. Achka runa kuti munturipi, mikunkapapas mana lugarta kunakurkachu. ²¹ Paypa ayllukuna nima mikunata ushaskata yachasa, —paymi nuspayaska— nisa Jesusta pushakrinkapa paypa wasima shamunakurka. ²² Jerusalenmanta paktamuska Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunamanta maykankuna Jesusmanta rimanakurka:

—Kay runapi supaykunapa apumi kawsan. Supaykunapa apupa ushaywami runakunamanta supaykunata hichun.—

²³ Chasna paymanta rimanakupi Jesus paykunata kayasa yuyachina kwintukunawa yachachinkapa kallarirka. Supaykunata mana supaypa ushaywa hichuypa kaskata yuyachinkapa paykunata kasna rimarka:

—Supaykunapa apuka paypa kikin aylluta hichunmachu. Manami hichunka.—

²⁴—Shu llaktallapi kawsakunata yuyarichi. Chay llaktapi kawsakunapura makarisa rimarisa kawsasaka shukma shukma rinakunka. Chay llakta runa illa sakirinka. ²⁵Chasnallata shu wasillapi kawsa ayllupura makarisa kawsasaka shukma shukma risa mana parihu sakirinkachu. ²⁶Chasnallata supaykunawapas kan. Supaykunapura piñanakusa kawsasaka mana sinchikunata ushasa yali tukunakunkami.—

²⁷Jesus yachachisa katirka supaykunapa apu sinchi wasi amushina kaskata yuyachisa:

—Shuk yali sinchi runalla shu sinchi amupa wasipi yaykunata ushan amu chariskata kichunkapa. Amuta wataskawashalla pay chariskakunata kichunata ushanmi.—

²⁸—Alita uyawaychi. Ima laya huchamantapas, ima hirus shimi rimaskamantapas runakuna mañapi Dios paykunata kishpichinka.

²⁹Ranti maykan runa Diospa Samayta piñasa mana alita rima, mana ima uraspas kishpichi tukunkachu, chikapa huchata aparinka.—

³⁰Jesus chasna nirka —supaykunapa apumi paypi kawsan— nisa paymanta rimanakuskarayku.

Pikunami shuti paypa ayllukuna Jesus riskamanta

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹Jesus rimaraskapi paypa mama paypa wawkikunaynti paktamunakurka. Mana wasipi yaykunata ushasa kanchamanta kwintankapa shimita Jesuspama pasachinakurka. ³²Jesuspa muyukta achka runakuna tiyariska kanakurka. Shukuna Jesus-pama shimita pasachinakurka:

—Kishpichiway shukratu. Kanpa mama, kanpa wawkikuna kanchapi kanta chaparanakun.—

³³Jesus kutipasa nirka:

—Kankunata rimaskankichi pikunami shuti ñuka ayllukuna kanakun.—

³⁴Chasnapi muyukta tiyariskakunata rikusa Jesus nirka:
—Kaykunami ñuka mama, ñuka wawkikuna. ³⁵Dios rimaskata
paktachi runami ñuka wawki, ñuka pani, ñuka mama.—

© 1996 David C. Cook

Tarpu runamanta yuyachina kwintuwa Jesus yachachiskamanta

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

4 ¹Kutillata Jesus Galilea kucha patapi yachachinkapa
kallaripi achka runakuna chaypi munturinakurka. Chas-
napi Jesus shu boti ukuma yaykurka. Yaku chupinayashtuma
wampurisa botipi tiyarisa yaku patapi sakiriska runakunata

yachachirka. ²Paykunata achka yuyachina kwintukunawa unayta yachachirka. Chasna yachachiraskapi rimarka:

³—¡Kasilla tukusa alita uyaychi! Muyukunawa imasna pasanamanta yuyarichi. Shu runa chakrama tarpunkapa rirka. ⁴Shitasa tarpupi mayka muyukuna ñampipi urmanakurka. Chakrapi allpata ñutusa tikrachirka. Ranti ñampipi urmaska muyukunata pishkukuna shamusá mikunakurka. ⁵Mayka muyukunaka ansalla allpayu rumi tiyaskapi urmanakurka. Chay muyukuna mana yapa allpa ukupi kasa utkalla wiñanakurka. ⁶Ranti intiwa chay wiñaska muyukuna mana alita ankuyaska kasa illakta chakirinakurka. ⁷Shu muyukunaka urmanakurka kashayu kiwapa muyukuna tiyaska allpapi, kashayu kiwapa muyukuna tiyaska allpapi. Kiwa ali muyuwa parihu wiñasa chay ali tarpu wiñaskata tapasa wañuchirka. Chayrayku chay tarpukuna mana aparinakurka. ⁸Shu muyukunaka ali allpapi urmanakurka. Suma wiñanakurka, achkata aparinakurka. Mayka muyumanta wiñasa kinsa chunka muyuta aparinakurka, maykamanta sukta chunka muyuta, maykamanta shu pacha muyuta wankupi aparinakurka.—

⁹Jesus rimasa katirka:

—Kankuna shutipa uyanata munasaka yachaychi imatami rimanayani.—

**Imarayku yuyachina kwintukunallawa
yachachin Jesus rimaskamanta**

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰Jesus yachachiskata uya runakunamanta achka rinakuska-washa maykankunalla sakirinakurka. Chay sakiriska runakuna, Jesus yachachiskata katikamakunapas Jesusta mayayasa tapuna-kurka:

—Kan yuyachina kwintuwa yachachiska imatami rimanayan.—

© 1996 David C. Cook

11 Chasna tapunakupi Jesus kutiparka:

—Kankunallata Dios paypa shunku ukupi kaska yuyayta riksi-chirka, imasna pay kay allpapi runakunata amuyanka. Dios payku-nata amuyankapa mana munakama runakunarayku ranti mana pasakta yuyachina kwintukunallawa yachachirani. **12** Chasna ñuka yachachipi mana pasakta yuyachina kwintukunallawa runaku-nawa tukunka imasna Dios ñupa uras killkachiska kasna:

Kay runakuna ñuka ruranakunata rikunakusapas
chaywa ñuka rikuchinayaskata mana yachanakunchu.

Ñuka yachachiskata uyanakusapas
mana yachanakunchu imamantami rimarani.

Paykuna yachanakunma karka
hucha ruranata sakisa ñukata uyasa kawsa runakuna tuku-nakunma karka.

Chasna ñukawa aylluyasa
huchamanta pichay tukunakunma karka— nisa Dios ñupa uras rimarka.

**Muyumanta yuyachina kwintuwa
yachachinayaskata Jesus rimaskamanta**

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³Jesus muyukunamanta yuyachina kwintuwa yachachinaya-skamanta tapukama runakunata rimarka:

—Kankuna muyumanta yuyachina kwintuwa ñuka yachachi-skata manachu yachankichi. Chasna kapi mana ushankichimi yachanata shu laya yuyachina kwintukuna yachachinayaskata.

¹⁴Muyumanta yuyachina kwintuwa kasnami ñuka rimani: Diospa shimita yachachikama runa chay kwintuwa yuyachiska shitasa tarpukama runashinami kan. ¹⁵Chay kwintuwa yuya-chiska ñampipi urmaska muyukuna kasnami yuyachin: Maykan runakuna Diospa shimita uyanakun. Uyaskallapita supaykunapa apu shamusa chay shimita runakunapa yuyaymanta anchu-chisa kunkachin. ¹⁶Chay kwintuwa yuyachiska ansalla allpayu rumi tiyaskapi urmaska muyukuna kasnami yuyachin: Maykan runakuna kushiyasa Diospa shimita uyanakun. ¹⁷Chasna kalla-pita paykunapa shunku ukupi mana yaykunata sakinakunchu.

Shukratulla chay shimiwa sinchikunakun. Diosta kasunata kalla-riskarayku llaki shamupi, ñakachi tukunakupi, mana ña sinchi-kunakunchu. ¹⁸Chay kwintuwa yuyachiska kashayu kiwapa muyukuna tiyaska allpapi urmaska muyukuna kasnami yuya-chin: Maykan runakuna Diospa shimita uyanakun. ¹⁹Chaywasha ranti kay pachapi kawsankapa munaskakunata yapa yuyarisa kawsanakun, kullkiyu tukunata yapa munasa, tukuy laya rura-nakunata kamanayasa kawsanakun. Chasna tukusa chay Diospa shimi uyaskata kunkachinakun. Chay shimika yanka niskami kanka. ²⁰Chay kwintuwa ali allpapi urmaska muyukuna kasnami yuyachin: Maykan runakunaka Diospa shimita uyasa alita yuyaypi wakachinakun. Diosta kasusa alikunata rasa kawsakuna

tukunakun. Tarpu alita aparishina kanakun, maykankuna kinsa chunka muyuta aparishina, maykankuna sukta chunka muyuta aparishina, maykankuna shu pacha muyuta aparishina kankunmi.—

Jesus bilamanta yuyachina kwintuwa yachachiskamanta

(Lc. 8.16-18)

²¹ Jesus kasna kwintasa yachachinata katirka:

—Kankuna bilata hapichisa mala ukupi churankichimachu. Tiyarina ukupi churankichimachu. Manami ukupi churanchi. Ranti hawa partipi churanchimi pasakta rikuchinkapa. ²² Imasna bila pasakta rikuchin chasnallata runakuna pakalla ruraskakuna pasakta riksi tukuska kanakunka. Tukuy pakalla rimaskataka tukuykuna pasakta yachanakunka. ²³ Kankuna shutipa uyanata munasaka yachaychi imatami rimanayani.—

²⁴ Chasnallata Jesus rimarka:

—Ali yuyaywa uyaychi tukuy kwintay tukuskata. Kankuna ali yuyaywa uyaska tuputa Dios kankunata yuyayta kusa yanapanka, chay tupumanta yaliktapas kunka. ²⁵ Na yuyayta chari runa yali achka yuyaywa yanapay tukunka. Mana yapa yuyayta chari runa ansa yuyay chariskatapas kichuy tukunka.—

**Imasna Dios runakunata amuyana kay allpapi Jesus wiña
muyumanta yuyachina kwintuwa yachachiskamanta**

²⁶ Jesus shuk yuyachina kwintuwa yachachirka:

—Dios kay allpapi runakunata amuyankapa rahun tarpu runa muyuta shitasa tarpunashina: Tarpu runa muyuta shitasa tarpu-krima. ²⁷ Chay muyukuna tukyarisa wiñanakunma. Mana imananchu puncha kapi ruta kapipas wiñanma. Tarpu runa puñupipas trabahapipas chay muyukuna wiñanakunllami. Tarpu runa mana yachapipas imasna wiñan, amu kunkaylla kapipas muyukuna

wiñanakunmi. ²⁸Allpaka pay kikinllata muyuta wiñachisa apari-chinmi. Ñupara panka llukshin, washa wiñan, washa tuktun, washa wayuyan. ²⁹Wayu pukurapi amu ña pallanmi.—

**Imasna Dios runakunata amuyana kay allpapi Jesus mostaza
muyumanta yuyachina kwintuwa yachachiskamanta**

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰Jesus kuti shuk yuyachina kwintuwa yachachirka:
—Imata nisa riksichisha Dios kay allpapi imasna runakunata amuyanka. Kay kwintuwa kankunata yuyachisa riksichisha.
³¹⁻³²Mostaza niska muyumanta yuyarichi. Tukuy muyukunamanta yali ichilla kan. Chasna ichillashitu tarpuy tukusapas wiñasa tukuy kiwakunamanta yali hawa tukun. Ichilla sacha kaspi yura tukusa pishkukuna llantuta maskasa paypa ramaku-napi samanakun.—

³³Chay laya yuyachina kwintukunawa Jesus paywa kaska runakunata yachachirarka, paykuna uyanata ushaskakamalla.
³⁴Kwintukunallawa tukuya yuyachisa rima karka. Ranti washa pay yachachiskata katikama runakunallawa sakirisa kwintuku-nawa yuyachinayaskata pasakta kwintarka.

Jesus rimasa sinchi ulasyaskata wayratapas pasachiskamanta

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵Jesus runakunata kwintukunawa yuyachisa yachachiska chishillapita ña tutayaraskapi pay yachachiskata katikamakunata nirka:

—Hakuychi kucha chimpa partima.—

³⁶Jesus rimaskata uyasa pay yachachiskata katikamakuna paykunawa munturiska runakunata sakinakurka. Jesus tiyariska botillapita payta pushanakurka. Maykan runakuna karan shu botipi paykunawa parihu rinakurka. ³⁷Ña chimparaskapi sinchi

© 1996 David C. Cook

wayra kallarirka. Hatun ulaskuna hatarinakurka. Yaku sinchita waktarisa botipi yaykurka. Ñalla pampariranakurka. ³⁸ Chasnapi Jesus boti sikipi sawnapi kunkaylla puñurarka. Pay yachachikata katikamakuna yapa manchaywa kasa Jesusta kawsachikrinakurka. Kaparisa rimanakurka:

—¡Yachachikama, pampariranchimi! Ñukanchi chinkarina-manta kanta manachu llakinayan.—

³⁹ Jesus kawsarisa wayrata ulaskunatapas sinchita rimarka:
—¡Pasarichi!—

© 1996 David C. Cook

Chasna rimaskallapi wayra ulaskunapas pasarinakurka. Chunlla tukurka. ⁴⁰Jesus chasnapi pay yachachiskata katikamakunata nirka:

—Imaraykuta manchaywa kahunkichi. Chayra manachu ñukawa sinchikunkichi.—

⁴¹Paykunapura yapa mancharisa rimarinakurka:

—Manapacha, pita kan kay runa. Wayra yakupas payta uyankunmi.—

Geresa runa ukumanta Jesus supaykunata llukshichiskamanta (Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 ¹Galilea kuchata chimpasa Jesus pay yachachiskata kati-kamakunaynti Geresa niska pampama paktanakurka.

²Paktasa Jesus botimanta llukshiskapi supay amuyaska runa

© 1996 David C. Cook

Jesuspama shamurka. Chay runa wañuskakunata churay tukuska urku hutkukunamanta llukshisa Jesuspama mayayarka. ³ Pay kawsa kaska wañuskakunata churay tukuska rumi hutkukunapi. Waklichisa puriraskapi mana pi usharkachu payta harkanata. Hapisa kadenakunawa watasapas mana charipa karka. ⁴ Achka kuti payta kadenakunawa watanakuska karka. Hirumanta raku anillukuna makipi chakipi churasa hapinakuska karka. Chasna kallapita kadenakunata piti piti rasa llukshirka. Hirumanta raku anillukunatapas paki paki rasa kishpirka. Mana pi payta hapisa charinata usharkachu. ⁵ Tutaynti punchaynti runa wañuskakunata churay tukuska rumi hutkukunapi chay mayapi kaska

urkukunapipas manchaypa layata uyachisa puri karka. Rumiku-nawa amullata waktarisa kuchu kuchu rasa purirarka. ⁶Karumanta Jesusta rikusa kallpamus paypapi kunkurirka. ⁷Manchay-pata kaparisa rimarka:

—Tukuymanta yali Diospa Churi Jesus, ay manapacha imata ñukawa ruranayanki. Dios Yaya llakichi kaskarayku kanta mañani: —Ama ñukata ñakachiwaychu.—

⁸Jesus chay supayta ña rimaraska karka:

—Hirus supay, kay runamanta llukshi— nisa.

⁹Kuna payta tapurka:

—Ima shutita kanki.—

Tapupi kutiparka:

—Ñuka shutika Hatun Bulami, yapa achka kaskamanta.—

¹⁰Chaypi kuti kuti Jesusta mañaranakurka:

—Kay ñukanchi kawsaraska allpamanta ama ñukanchita hichunkichu— nisa.

¹¹Chay uras mana karunayashtupi shu achka kuchi bula shuk urku waykupi mikuranakurka. ¹²Chay kuchikunata rikusa chay supaykuna Jesusta mañanakurka:

—Ñukanchita mantay kuchikunapi yaykunkapa.—

¹³Jesus alimi nipi supaykuna chay runa ukumanta llukshisa kuchikunapi yaykukrinakurka. Chasnapi chay ishkay waranka tupu kuchikunaka urkumanta kallpasa yakuma shitarisa chukallisa wañunakurka.

¹⁴Chayta rikusa kuchita kuyrakuna kallpasa llaktama rina-kurka. Kallpa riraskapi tukuy partipi, ichilla llaktakunapi, hatun llakta ukupipas, tukuy ima pasaskata kwintanakurka. Uya runakunaka kallpa rikukrinakurka shutipachu kuchikuna chinkarina-kuska manachu nisa. ¹⁵Jesuspama paktasa chay supaykunamanta kishpichi tukuska runata Jesuswa parihu tupakrinakurka. Chay Jesus aliyachiska runa kunkaylla tiyaraskata riku shamunakurka, ali churariska kaskata. Ali yuyayuta tupa shamunakurka. Chayta rikusa yapa manchanakurka. ¹⁶Chay supaykuna yaykunkuska runawa, kuchikunawapas pasaskata rikusa runakuna chay paktaska runakunata tukuyta kwintanakurka. ¹⁷Chayta uyasa chay runakuna Jesusta mañankapa kallarinakurka:

—Kaymanta llukshipay— nisa.

¹⁸Mañanakupi uyasa Jesus kuti botima rirk'a. Botipi Jesus yaykurapi chay supaykunamanta kishpichi tukuska runaka payta mañarka:

—Pushaway— nisa.

¹⁹Mana munassa Jesus chay aliyaska runata nirka:

—Kanpa wasima ri. Kanpa aylukunata kwintakri Dios kanta yapa llakisa kanpa alipa ruraskata.—

20 Chasna nipi chay runa wasima rirka. Chaywasha chay allpapi tiya Chunka Llaktakunamab^b risa kwintarka Jesus payta aliyachiskamanta. Chasna chay aliyaska runa kwintapi tukuy uyakuna mancharinakurka.

**Jairopa ushushita Jesus kawsachiskamanta,
unkuska warmitapas hampiskamanta**

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

21 Jesus Galilea kucha chimpa partima kuti paktamupi achka runakuna kucha mayapi muyukta paywa munturinakurka.

22 Chasnapi Jairo shutiyu runa paypama shamurka. Jairo chay llaktapa Diospa shimita yachana wasita rikukamakunamanta shu rikukama karka. Jairo rikuraska Diospa shimita yachana

© 1996 David C. Cook

^b **5.20** Griego shimipi Decapolis nin. Decapolis runa shimima pasachipi ninayan chunka llaktakuna.

wasi Galilea kuchamanta mana yapa karupi karka. Jairo kucha mayama risa Jesusta rikurka. Hatun aputashina yuyarisa paypa ñupapi kunkurirka. Allpakama kumurisa mañarka:

²³—Ñuka ushushi wañurapami. Utkalla shamupay. Kanpa makiwa payta llankapika aliyasa kawsankami.—

²⁴Chasna mañapi Jesus paywa rirka. Achka runakuna tankasa tankasami katiranakurka.

²⁵Jesuswa parihu puri runa bula ukupi shu unkuska warmi rirarka. Chunka ishkay watata yawar talirisa kawsa karka.

²⁶Hampikamakunama purisa kawsarka. Hampikamakuna —kanta hampisha— nisa chay warmi tukuy laya ruraskaku-nawa ñakariska. Chasna puriskapi achkata pagasa tukuy chariskata tukuchirka. Ranti mana aliyarkachu. Astawa astawa tukusa wañunayarkami. ²⁷Chay warmi manara runa bula ukupi kasa Jesusmanta kwintanakuskata uyarka. Chasna kasa Jesuswa tuparikrinkapa rirka. Paktasa achka runa chupipi Jesusta katirka. Washamanta Jesusma mayayarisa paypa churanata llankapi Jesus yawar taliri warmirayku hatun ushaywa raskata rarka.^c

²⁸—Jesuspa churanata llankasallata aliyashami— nisa chay warmi yuyarirka. ²⁹Llankapi paypa yawar talirinata sakirirka. Tukuy aycha aliyaskata yacharka. ³⁰Chasnallapi Jesus paypa ushaymanta ushay llukshiskata yachasa washama rikusa tapurka:

—Pita ñukapa churanata llankarka.—

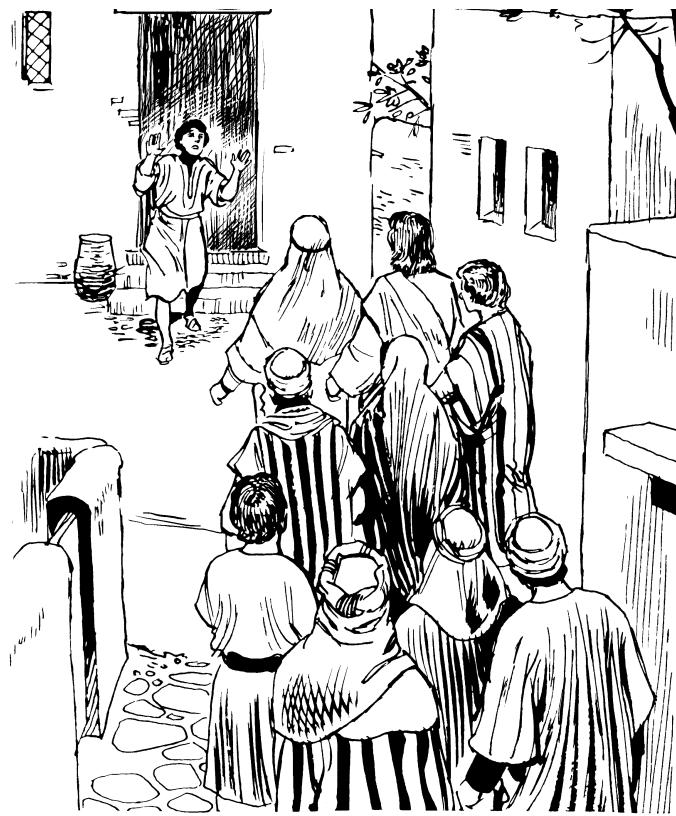
³¹Pay yachachiskata chunka ishkay katikama runakuna kutipanakurka:

—Runakuna tanlla riraskapi puriranchi. Imasna tapunki —pita llankawarka— nisa.—

^c **5.27** Lev. 15.19 Yawar taliri warmi mana usharkachu Diosta mañana wasipi yaykunkapa. Chay laya warmiwa tupari runapas chay puncha mana usharkachu Diosta mañana wasipi yaykunkapa.

32 Ranti Jesus muyukta rikurasa katirka —pimi llankawarka— nisa. 33 Chasna Jesus rikurapi Jesusta llankaska warmi hampiri-skata yachasa manchaywa chukchurirkka. Jesuspa ñupapi kunku-rikrirka. Chasnapi Jesusta tukuy imasna kaskata pay raskatapas kwintarka. 34 Chay warmi kwintapi Jesus payta nirka:

—Llakiska panishtulla, ama manchaychu. Kan ñukawa sinchi-kuskarayku hampirirkanki. Kushilla ri. Tukuy kan ñakariska-manta kishpichi tukuska kanki.—

© 1996 David C. Cook

35 Jesus chayra rimarapi chay rikukama Jairopa wasimanta mantaska runakuna shamuranakurka. Paktamusa Jairota rimanakurka:

—Kanpa ushushi ña wañuskami. Yachachikamata ama astawa killachinkichu.—

³⁶Jesus paykuna rimanakuskata uyasa Jairota rimarka:

—Ama manchaychu, ñukawa sinchikuylla.—

³⁷Chasnapi paywa rira runa bulata —kaykamalla ñukawa rinkichi— nisa Jesus pay yachachiskata kinsa katikamakunallawa Jairowa rirka. Pedrota, Santiagota paypa wawki Juan-tapas Jesus pushasa rirka. ³⁸Ña chay rikukama Jairopa wasima paktanakuskapi Jesus rikurka achka runakuna karanma puriranakuskata. Sinchi kaparisa wakaranakuskata uyarka. ³⁹Wasima yaykusa Jesus paykunata rimarka:

—Imarayku chasna karanma purirasa wakarankichi. Kay wawa mana wañuskachu, puñuranmi.—

⁴⁰Chasnapi chay runakuna Jesusta asinakurka. Ranti Jesus paykunata llukshichisa paywa shamuskakunallawa wañuska wawa siriraskama yaykurka. Wawapa yayata mamatapas ukuma pusharka. ⁴¹Wawata makimanta hapisa payta rimarka:

—Talita kumi.— Chay ninayan: Ushushi hatari.

⁴²Jesus rimaskallawa wawa hatarisa purinkapa kallarirka. Chunka ishkay watayu karka. Tukuy rikukuna kushiyasapas yapa mancharinakurka. ⁴³Jesus paykunata sinchi shimiwa rimarka:
—Ama pitapas kay pasaskata kwintaychichu. Kunaka wawata karaychi.—

Jesus Nazaret llaktapi kahuskamanta

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 ¹Jesus pay yachachiskata katikamakunaynti Galilea kucha mayamanta llukshisa paypa kikin llaktama paktarka.
²Samana puncha Diospa shimita yachana wasipi yachachirarka. Chasnapi payta uyakuna mancharisa paykunapura rimarinakurka:

—Maypita chasna yapakta yachakurka. Imasna pay chasna llakiwa kamachinata yachak tukurka. Hatun ushaywa ranakunata rankapa pipamanta chay ushayta charin. ³Karpintero runallami kan, Mariapa churi. Paypa wawkunatapas riksinchis. Kanakun Santiago, Jose, Judas, Simonpas. Paypa panikunapas kaypi kawsanakun.—

Chasna payta mana balichisa Jesusmanta piñarinakurka.

⁴ Chasna kapi Jesus yaya rukukunamanta yachaska rimanawa, tukuy runa riksiska rimanawa paykunata kasna rimarka:

—Dios rimaskata kwinta runata tukuy parti runakuna bali-chisa alita uyanakun. Paypa kikin llaktallapi Jesusta riksikuna, paypa ayllukunapas mana uyanata munanakunchu— nisa.

⁵ Chay runakuna mana yachanayanakurkachu Jesus Dios mantamuska kaskata. Chasna mana paywa sinchikunayapi Jesus chay llaktapi mana usharkachu runakunata yanapasa hatun ushaywa ruranakunata rurankapa. Maykan unku runakunallata paypa makita paykunapapi churasa hampirka. ⁶ Chay llaktapi kawsa runakuna paywa mana sinchikunakuskamanta Jesus yuyarisalla sakirirka. Chasna kasa Nazaret llaktamanta llukshirka. Karan maya llaktakunama purisa runakunata Diosmanta yachachirka.

**Jesus pay yachachiskata katikamakunata runakunama
yachachikrinkapa mantaskamanta**

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Jesus shu puncha pay yachachiskata chunka ishkay katikamakunata muntuchirka. Ishkay ishkayta shu partima shu partima mantankapa kallarirka. Chasna mantasa ushayta kurka runakunamanta supaykunata hichunkapa. ⁸ Manara mantasa paykunata kamachisa rimarka:

—Ñampita rirasa ama imatapas apankichichu. Shikrata, mikunata, kullkita ama apankichichu. Kankunapa sinchikuna kaspi-llata apaychi. ⁹ Kankuna munasaka chakipi churarinata churarisa rinkichi. Kankuna churariskallawa richi.—

¹⁰ Chasnallata rimasa katirka:

—Shu llaktama paktasa puñunkapa wasita maskankichi. Chay wasillapi sakirinkichi llaktamanta llukshinakama. ¹¹ Maykan

llaktapi kankunata mana yaykuchinata munanakunka, mana uyanata munanakunka. Chasna kasa runakunama paykuna mana uyanata munaskarayku Diospa ñupapi huchayu kaskata rikuchisa chakimanta allpata chawsi chawsi rurasalla llukshinkichi.—

¹²Chasna kamachi tukusa Jesus yachachiskata katikama runakuna rinakurka runakunata yachachinkapa:

—Kankuna huchata ranata sakichi Diosta ña kasusa kawsankapa— nisa.

¹³Chasnallata achka supay amuyaska runakunamanta supaykunata llukshichinakurka, achka unku runakunatapas wirawa hawisa aliyachinakurkami.

Bawtisa Juan wañuchi tukuskamanta

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴Tukuy parti runakuna Jesusmanta kwintapi apu Herodespasa paymanta uyarka. Maykan runakuna rimanakurka:

—Chay runa Bawtisa Juanmi, wañuskamanta kawsarimuskami. Chayrayku hatun ushaywa ranakunata ranata ushanmi.—

¹⁵Shukuna ranti rimanakurka:

—Chay runa Dios rimaskata kwinta runa Eliasmi.—

Shukunaka kuti rimanakurka:

—Chay runa Dios rimaskata kwinta runakunamanta shukmi Dios rimaskata ñupa uras kwintakunashina.—

¹⁶Apu Herodes runakuna kwintaskata yachasa rimarka:

—Chay runa bawtisa Juan kanami kan. Ñuka paypa umata pitinkapa mantasa wañuchiskani. Kuna ranti wañuskamanta kawsarimuskami— nirka.

¹⁷Juan manara wañuchi tukusa kasna pasarka. Apu Herodesllata Juanta hapichinkapa mantaska karka. Payta kadenawa watachisa mana ali rurakunata tapana wasipi tapachiska karka, warmi Herodias chasna munaskarayku. Chay warmika ñupa uras

apu Herodespa wawki Felipepa warmi karka. Herodes paypa wawkita kichusa chay warmiwa kasarasa kawsararka. Chay warmita kushiyachinkapa Juanta chasna rarka.¹⁸ Juan manara tapay tukuska uras Herodesta rimasa katirka:

—Mana alichu kanpa wawkipa warmiwa kawsankapa— nisa.

¹⁹Chayrayku chay warmi Herodias Juanmanta yapa piña-
risa kawsarka: —Payta wañuchisha— nisa. Ranti mana ushar-
kachu. ²⁰Apu Herodes Juanta mancharkami: —Ali runami
kan, Diosta sirbi runa— nisa. Chayrayku apu Herodes Juanta
kuyrarka paypa warmi wañuchinamanta. Juanta kayachisa
kamachiskata uyanata gustarka. Chasna kapipas yapa mancha-
risa uyarka.

²¹Shuk puncha pay pakariska puncha paktariskarayku apu Herodes hatun hishtata rarka. Payta yanapakama apukunata mikunkapa kayarka, suldaru apukunata, Galileamanta sinchi-
kunkapa yanapa runakunatapas mikunkapa kayarka. Chay puncha apu Herodespa warmi Herodias Juanta ruranayaskata paktachina puncha paktarirka. ²²Chay hishtapi mikurana-
kuskapi Herodiaspa ushushi tukuykuna gustankapa sapalla tushurka. Apu Herodes paywa kaskakunayti Herodiaspa ushushi tushuraskata yapa gustanakurka. Chayrayku apu Herodes ushushi tukuta rimarka:

—Kan imatapas mañawapi kuskankimi. ²³Shuti paktachi-
shami: Imata kan mañawapipas kanta kuskanki. Ñuka apu karguta chupita mañawapipas kanta yaykuchiskanki.—

²⁴Herodes chasna rimaskata uyasa Herodiaspa ushushi mama-
pama tapukirkira:

—Imatata mañasha.—

Paypa mama kutiparka:

—Bawtisa Juanpa umata mañanki.—

²⁵Pay urastalla kuti apu Herodespama risa rimarka:

—Kunallata Bawtisa Juanta wanchinkapa mantay. Shuti wañuska kaskata ñuka rikunkapa Juanpa umata kallanapi churaskata kuwanki. Chayta munani— nisa.

²⁶Mañaskata uyasa apu Herodes yapa llakirirka. Ranti hishtama shamuska runakuna uyaranakuskapi ushushi tukuta rimaskarayku:

—Kan mañawaskata kusa shuti paktachishami— nisa mana usharkachu mitsankapa. ²⁷Chay urasllapita shu suldaruta mantarka:

—Umata pitisa Juanta wañuchikrisa paypa umata apamunki— nisa.

Suldaruka rirka. Mana ali rurakunata tapana wasima paktasa Juanpa kunkata pitisa wañuchirka. ²⁸Juanpa umata kallanapi churasa Herodias ushushipama apamurka. Chay ushushi ranti paypa mamama kukrirkka.

²⁹Juan yachachiskata katikamakuna paykunapa yachachikama wañuchi tukuskata yachasa Juanpa ayata apakrinakurka. Tukuy wañuska runawa raskashina rumi hutkupi churasa tapanakurka.

Jesus pichka waranka runakunata karaskamanta

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰Apustulukuna purisa puriskawasha kuti Jesuspama rinakurka. Jesuswa munturisa tukuy raskakunata kwintanakurka, yachachiskakunatapas. ³¹Achka runakuna shamuska llukshisa mana ushaypa tukunakurka. Jesus mikunkapa runakuna nima mana lugarta kunakurkachu. Chayrayku pay yachachiskata kati-kamakunata Jesus rimarka:

—Runa illa partima hakuychi ansata samankapa.—

³²Chasna Jesus rimapi parihu shu botipi yaykusa runa illa partima chimpanakurka.

³³Ranti runakuna pikuna kaskata riksisa paykuna riraskata rikuranakurka. Achka llaktakunamanta runakuna ñampita

kallpasa risa manara Jesus paktaskapi ñupakta paktanakurka.
³⁴ Jesus chayma paktasa botimanta llukshisa achka runakunata rikusa paykunamanta llakirirka:

—Chay runakuna kuyra illa borregukunashina kanakun—nisa. Chayrayku unayta paykunata achkata yachachirarka. ³⁵ Na tutayaraskapi pay yachachiskata katikamakuna Jesusta rimana-kurka:

—Ña chishiyanmi, kay pampapi wasi illami. ³⁶ Kay runakunata rimay maya wasikunapi, maya llaktakunapipas mikunata ranti-krinkapa— nisa.

³⁷ Jesus ranti paykunata rimarka:

—Kankunallata karaychi.—

Paykuna rimanakurka:

—¡Manapacha, chawpi wata ganaskamanta yalita minishtinchima tukuy chay runakunata karankapa! ¡Mana raypa kaskata ñukanchita rimanki!—

³⁸ Jesus tapurka:

—Masna mikunata charinkichi. Rikukrichi.—

Pay yachachiskata katikamakuna rikukrinakusa kuti pakta-musa rimanakurka:

—Pichka pan ishkay challwapas tyanmi.—

³⁹ Chayta uyasa Jesus nirka:

—Runakunata allpapi tiyarchichi.—

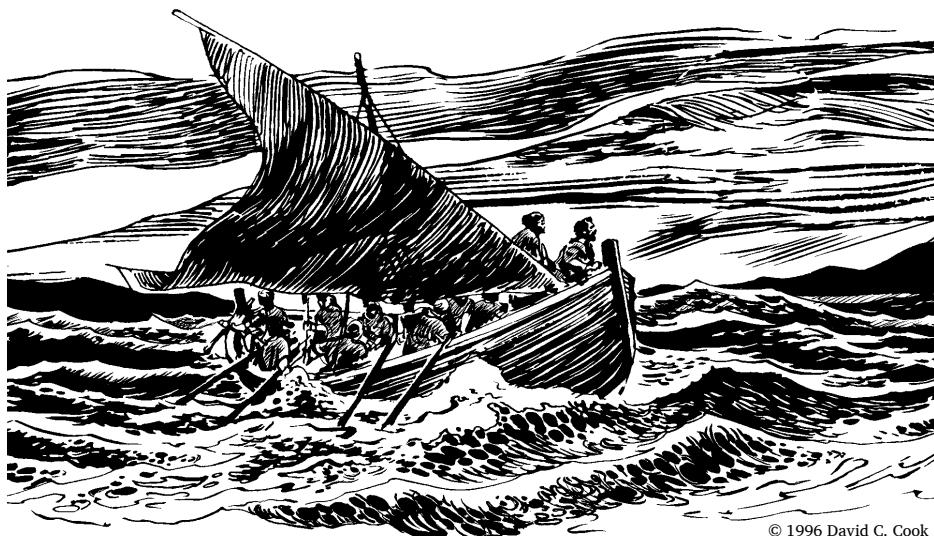
⁴⁰ Tiyarinkapa rimanakupi runakuna achka bulakunapi muntu-risa kiwa hawapi tiyarinakurka. Shuk bulakuna shuk pacha runakunawa kanakurka, shuk bulakuna pichka chunka runaku-nawa. ⁴¹ Chaywasha Jesus chay pan kuy tukuskata challwaku-natapas hapisa, hawama rikusa Diosta pakrachurka. Pankunata pakisa pay yachachiskata katikamakunama kurka runakunata karankapa. Chasnallata chay ishkay challwawapas rarka.

⁴² Chasna Jesus yachachiskata katikamakuna runakunata karapi

© 1996 David C. Cook

tukuy saksakta mikunakurka. ⁴³Mikuskawasha puchuskata pallasa chunka ishkay ashankata huntachinakurka. ⁴⁴Chay karay tukuska runakuna karikunallata yupasa pichka waranka kana-kurka.

© 1996 David C. Cook

Jesus yaku hawata puriskamanta

(Mt. 14.2-27; Jn. 6.16-21)

45 Jesus achka runata karaskawasha pay yachachiskata katikamakunata rimarka:

—Kunashitu botipi chimpá partima richi. Ñukamanta ñupakta Betsaida niska llaktama chimpaychi. Ñuka chayra runakunata —samashu— nisa rinakama chapasha.—

Chasna rimasa Jesus sakirirka runakuna —samashu— nisa rimanakama.

46 Runakuna riskawasha Jesus shuk urkuma sikarka sapalla Dioswa kwintarinkapa. **47** Tutayaskapi Jesus yachachiskata katikamakunapa boti chupi kuchapi rirarka. Jesuska sapalla kucha mayapi sakirirka. **48** Pay yachachiskata katikamakuna sinchita kawiranakuskata rikurka, ñawipuramanta wayra sinchita niti-chiskarayku. Na pakarina mayapi Jesus yaku hawata purisa

paykunapama mayayarka. Ña paykuna mayapi kasa pasakta rinashina rasa rikuchirka. ⁴⁹Paykuna ranti payta yaku hawata puriraskata rikusa alma kaskata yuyarinakurka. Mancharisa —¡ayami!— nisa kaparinakurka. ⁵⁰Tukuykunami payta rikusa yapa mancharinakurka. Chasna mancharinakupi Jesus utkalla paykunata rimarka:

—Sinchikuychi ñukami kani. Ama manchaychichu.—

© 1996 David C. Cook

⁵¹Chasnapi Jesus boti ukuma yaykurka. Chay uraslla wayra pasarirka. Chayta rikusa astawa mancharinakurka. ⁵²Mana yuyarinata ushanakurkachu Jesus manara chimpanata kallariskapi pankunata mirachiskawa hatun ushayu kaskata rikuchiskata.

Kucha mayapi Jesus unku runakunata aliyachiskamanta
(Mt. 14.34-36)

⁵³Kucha chimpama Jesus pay yachachiskata katikamaku-naynti Genesaret niska partima paktasa llutarisa botita watana-kurka. ⁵⁴Allpama llukshiska urasllapita runakuna Jesus kaskata

© 1996 David C. Cook

riksinakurka. ⁵⁵ Chasna payta riksisa Jesus paktaskata tukuy partima runakunama kwintankapa rinakurka. Runakuna unku-skakunata katanapi churasa maypipas Jesus kaskama pushamu-nakurka. ⁵⁶ Jesus llaktakuna ukupi purisa, llakta mana kaskapi purisa maypipas kapi runakuna unkuskakunata munturina pampakunapi sirichinakurka. Jesusma mayayasa mañanakurka:

—Unkuskakunapama mayayasa kanpa churana puntashtulla-tapas llankachipay— nisa. Tukuy Jesusta llankakuna aliyaska tukunakurka.

**Jesus yachachin Diosma mayayankapa
imami runata harkaskamanta**

(Mt. 15.1-20)

7 ¹Shu puncha Jerusalen llaktamanta fariseo bulamanta runakuna Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata mayka killkakamakunaynti Jesuspama paktanakurka. ²⁻⁴Chayma paktaska runakuna Jesus yachachiskata katikamakunamanta maykankuna makita mana mayllasa mikuranakuskata rikunkurka. Ñupa uras kawsa rukukuna yachachiskashina ñukanchi Israel runakuna mana mikunchichu imana maki mayllana kaskata mana mayllaskawa. Chasnallata rantichina tampukunamanta kuti wasima risa ñukanchi yachachi tukuskashina mayllarisalla miku kanchi. Yali achka yachachiskakunatapas pakachisa kawsanchi: Wishinakunata, kallanakunata, mankakunata, pilchikunatapas imasna mayllana kaskata. Chay fariseo bulapi wankuriska runakuna tukuy runakunamanta yali chaykunata

paktachisa kawsakuna kanakurka. ⁵Chasna kasa fariseokuna chay killkakamakunaynti Jesusta tapunakurka:

—Imaraykuta kan yachachiskata katikamakuna ñukanchipa ñupa uras kawsa rukukuna yachachiskata mana ranakun. Pakta-chinarantimanta makita mana mayllasa miku kanakun.—

⁶Chasna tapunakupi Jesus kutiparka:

—Yanka shutipashina rikuchikama runakuna kankichi. Dios rimaskata kwinta ñupa uras kawsa runa Isaias alita rimasa killka karka. Kankunashina runakunamanta killkarka, yanka ali runashina tuku runakunamanta. Dios rimaskata kasna killkarka:

Kay runakuna rimasalla ñukata balichinakun

ranti paykunapa kikin shunku ukumanta mana balichiwa-nakunchu.

⁷—Diosta kushiyachishu— nisa paykuna ruraskakuna nima imapa mana balinchu.

Paykuna yachachiskaka runapa yuyaymanta surkuska paktachinakunallami kanakun nisa Isaias kankuna laya runakunamanta yuyachisami Dios rimaskata killkarka.

⁸Kankunaka Isaias killkaska shutipa kaskata alipacha rikuchinkichi. Dios runa paktachinkapa rimaskata kasunaranti ñupa uras kawsa rukukuna yachachiskata kasunkichi.

⁹Jesus paykunata rimasa katirka:

—Kankuna yapa yuyaysapa kankichi yuyalinkapa imasna rasa Dios runa paktachinkapa rimaskata mana kasunata ushaypa kanma. Ñupa urasmanta yachachi tukuskata katinata ushankapa kankuna Dios rimaskata hichunkichi. ¹⁰Moises ñupa uras Dios runa paktachinkapa rimaskata killkaskawa kankunata yuyachisha. Kasna Dios runa paktachinkapa rimaskata killkarka:

Kanpa yayata, kanpa mamata balichisa uyana kanki nisa.

Chasnallata killkarka:

Mayka runa paypa yayata mamata piñasa hirusta rimasaka
wañuchi tukuna kan nisa Moises killkarka.

¹¹Kankuna ranti yachachinkichi:

—Shu runa paypa yayata, mamatapas rimama: —Ñuka kankunama kuyana kaskata Diosma kuyarkani. Chayrayku kankunata yanapankapa mana ña tiyawanchu— nisa. ¹²Chasna rima runa yayata mamata ña mana yanapana kanchu— nisa yachachinkichi.

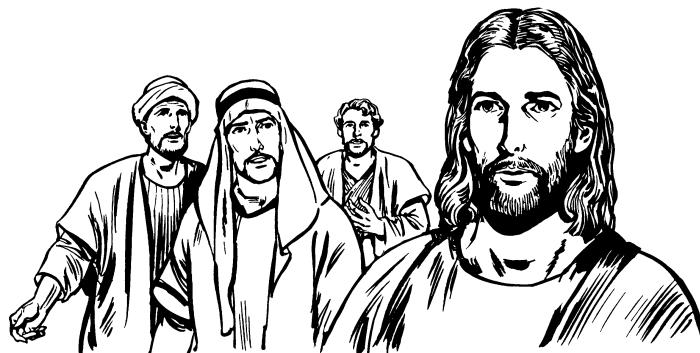
¹³Chasna kankuna yachachipi Dios runa paktachinkapa rimasata mana balichinkichichu kankunapa rukukuna yachachiskata paktachinkapa. Yali achka chasna laya ruranakunata rankichimi.—

¹⁴Chasnapi Jesus chaypi munturiska runakunata kayasa rimarka:

—¡Tukuy kankuna uyawaychi! Kayta yachakuychi: ¹⁵Imapas kanchamanta yaykun runa ukupi chayka mana payta harkanchu Diosma mayayankapa. Ranti imapas runamanta llukshin, chay mana ali rimanakuna, chay shuti runata harkan Diosma mayayanakapa. ¹⁶Kankuna shutipa uyanata munasaka yachaychi imatami rimanayani.—

¹⁷Chasna nisa Jesus tapunkapa shamuska runakunata sakisa pay yachachiskata katikamakunawa paktana wasima rinakurka. Yaykupi pay yachachiskata katikamakuna payta tapunakurka:

—Kan chasna yuyachina kwintuwa imatata yachachinayanki.—

¹⁸ Jesus paykunata kutiparka:

—Kankunapas yuyay tapariskachu kankichi. Manachu yachankichi imapas kanchamanta yaykun runa ukupi chayka mana payta harkanchu Diosma mayayankapa. ¹⁹ Imapas kanchamanta runapi yaykun chayka mana shunkupi yakyunchu, astawa wiksapimi yaykun, chaywasha ismapi hichurin.—

Jesus chasna nisa tukuy laya mikuna ali kaskata yuyachisa yachachirka. ²⁰ Washa rimasa katirka:

—Imapas runa shunku ukumanta llukshin chay shuti runata harkan Diosma mayayankapa. ²¹ Runapa shunku ukumanta mana ali yuyaykuna llukshinakun. Chay yuyaykunata paktachisa runa tukuy laya hiruskunata rasa kawsan. Maykanwapas kawsan. Shuwan. Runata wañuchin. ²² Shukpa warmita hapin. Tukuy uras yalikta charinata munan. Mana alita ran. Shukunata llullachin. Mana pinkarisa kawsan. Shukpa chariskata munasa kawsan. Amu mana uyaskapi paymanta mana alita riman. —Tukuy manta yali balimi kani— nisa kawsan. Mana yuyarisa alichu manachu nisa imatapas rurasa kawsan. ²³ Tukuy chay mana alikunata rurachi yuyaykuna runa shunku ukumanta llukshinakun. Chasna yuyaykuna shuti runata harkan Diosta mayayankapa— nisa Jesus rimarka.

Mana Israel bulamanta warmi Jesuswa sinchikuskamanta

(Mt. 15.21-28)

²⁴ Shuk puncha Jesus Israel allpamanta llukshisa Tiro llakta maya partima rirka. Paktasa shu wasima yaykurka —mana pi ñuka kaypi kahuskata yachachu— nisa. Ranti mana usharkachu chaypi kunkaylla samasalla kankapa. ²⁵⁻²⁶ Shu warmi Jesus paktamuskata yachasa paypama rirka paypa ushushi supay amuyaska tukuskarayku. Chay warmi mana Israel bulamanta warmichu karka. Siria allpapi Fenicia niska partimanta warmimi karka. Jesuspa ñupapi kunkurisa paypa ushushimanta mañarka:

—Supayta ñuka ushushimanta hichupay— nisa.

²⁷Chay warmi mañarallapita Jesus Israel runakunamalla Dios payta mantaskata yuyarisa chay warmita rimarka:

—Wawakuna ñupakta mikunakuchu. Wawakunapa mikunata kichusa allkushitukunama shitana mana alichu.—

²⁸Chasna rimapi chay warmi nirka:

—Alita rimanki, chasnami kan, Señor. Chasna kipapas wawakuna mikuskamanta urmaskata allkushitukuna mesa ukupi miku kanakun.—

²⁹Jesus rimarka:

—Rilla, kan chasna alita rimawaskarayku kanpa ushushi ña aliyarka. Supay ña paymanta llukshiskami.—

³⁰Chay warmi wasima rirkas. Paypa ushushi puñunapi ganas siriraskata tuparka. Supay llukshiska karka.

**Shu runa upa nikri, harka harka
kwintata Jesus aliyachiskamanta**

³¹Tiro llakta maya partimanta llukshisa Sidon llaktata muyukrisa pasasa Jesus kuti Galilea kuchama rirkas. Kucha mayapi Chunka Llaktakuna niskama paktarka. ³²Chaypi upa nikri harka harka kwinta runata Jesuspama pushamunakurka:

—Kanpa makiwa llankasa kay unku runapa hawapi churapay— nisa mañanakurka.

³³Jesus chay runata shuk partima pushasa rirkas. Sapalla kaskapi paypa maki diduta chay runapa nikri ukupi satirka. Chaywasha tyuka yakuwa paypa kallupi tupachirka. ³⁴Chasnapi hawama rikusa samay pitikta aburisa —Efata— nisa rimarka. Chay rimanayan “paskariska kay”.

³⁵Chasnapi chay runapa nikri paskarirka. Paypa kallu aliyasa alita rimankapa kallarirka.

© 1996 David C. Cook

killkariska kaskata yuyarinakurka. —Kay runa chay kishpichi runachu— nisa yapa mancharisa rimanakurka:

—Tukuya alita ruran. Upa nikriyukunata uyakunata ran. Mana kwinta runakunata pasakta kwintata ran.—

Jesus kutillata mikunata mirachiskamanta

(Mt. 15.32-39)

8 ¹Shu puncha kuti achka runa Jesusta katisa munturina-kurka. Mikuna illapi Jesus pay yachachiskata katikamakuna-nata kayasa nirka:

²—Kay runakunamanta llakirinimi. Ña kinsa punchata ñukawa kanakun. Paykunapa mikuna ña tukuripi mikuna illami kanakun.

³Maykankuna karumanta shamunakurka. Paykunata mana karasa mantapika wasima rina ñampipi sampayasa dismayanakunka.—

⁴Ranti pay yachachiskata katikamakuna payta rimanakurka:

—Kay runa illa pampapi imasnata mikunata tuparinka kay tukuy runakunata karankapa. Mana raypachu.—

³⁶Chay runawa kuti runakunapama paktasa Jesus chay runakunata rimarka:

—Ama pitapas kwintanki-chichu kay runata ñuka aliya-chiskata— nisa.

Jesus runakunata astawa astawan rimapi mana kwintankapa, chay runakuna astawa tukuykunama kwintanakurka.

³⁷Chay runa aliyaskata riku runakuna yapa mancharina-kurka. Ñupa urasmanta Dios mantana kishpichi runamanta

⁵Chasna rimanakupi Jesus tapurka:

—Masna pankunata charinkichi.—

—Kanchislla— rimanakurka.

⁶Chayta uyasa Jesus runakunata rimarka:

—Allpapi tiyarichi— nisa.

Chaywasha chay kanchis pankunata hapisa Diosta pakra-churka. Chay pankunata paki paki rasa pay yachachiskata katikamakunama kurka runakunata karankapa. Paykuna tukuy chay runakunata karakrinakurka. ⁷Chasnallata ansa challwatapas charinakurka. —Kay challwa mikuskashtuwa runakuna sinchikunakuchu— nisa Jesus challwakunata pay yachachiskata katikamakunama kurka:

—Runakunata karaychi— nisa.

⁸Chasna karay tukusa runakuna saksakta mikunakurka. Jesus yachachiskata katikamakuna puchuskata muntuchisa kanchis ashankata huntachinakurka. ⁹Chay mikuska runakunaka chusku warankashi kanakurka. Ña mikuskawasha Jesus paykunata —samashu— nisa wasima mantarka. ¹⁰Chaywasha pay yachachiskata katikamakunaynti botipi yaykusa Dalmanuta niska partima rinakurka.

Runakuna hatun ushaywa ruranata mañanakuskamanta

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹Jesus Dalmanuta niska partima paktapi fariseo bulamanta runakuna paypama shamunakurka. Paywa piñarisa rimarinkapa kallarinakurka. Chasnapi payta kamasa rimanakurka:

—Hatun ushaywa shuk ruranata rikuchi ñukanchi kan Dios mantamuska kaskata yachankapa— nisa.

¹²Chay runakuna mana paywa sinchikunayapi Jesus samay pitikta llakirisa rimarka:

—Imapata kay mana Dioswa sinchiku runakuna hatun ushaywa shuk ruranata mañawanakun. Alita uyawaychi. Hatun ushaywa shuk ruranata manami rikuchi tukunakunkachu.—

¹³Chasnapi Jesus chay fariseokunata chayllapi sakisa kutillata pay yachachiskata katikamakunawa botipi yaykusa chimpankapa kallarirka.

**Mana ali yuyayu runakunapa yachachiskamanta
kuyrarinkichi nisa Jesus rimaskamanta**

(Mt. 16.5-12)

¹⁴Jesus yachachiskata katikamakuna mikunata mana apana-kuska karka. Chasna Jesuswa Galilea kuchata chimparana-kuskapi shuk panllata botipi charinakurka. ¹⁵Rihuuskapi Jesus paykunata nirka:

—Yuyankichi. Fariseo bulamanta runakunapa pan punkichinama-manta kuyrarisa kawsaychi, apu Herodespa pan punkichinama-ntapas.—

¹⁶Chasna nipi pay yachachiskata katikamakuna paykunapura rimarinakurka:

—Ñukanchi mana panta apamuskarayku chasna riman.—

¹⁷Jesus payllata shunkupi yachasa nirka:

—Imaraykuta panta mana apamuskarayku rimarinikichi. Chayra manachu yachakuskankichi. Mana yuyarinata usha kankichi. ¹⁸Ñawiyu kasallata manachu rikunkichi. Nikriyu kasallata manachu uyankichi. Ñachu kunkariskankichi. ¹⁹Ñuka pichka panllawa pichka waranka runakunata karaska uras, masna ashankata puchuskawa huntachirkankichi.—

Paykuna kutipanakurka:

—Chunka ishkay ashankata.—

²⁰Jesus kuti tapurka:

—Chay kanchis panwa ñuka chusku waranka runakunata karaskapika masna ashankata puchuskawa huntachirkankichi.—

—Kanchis ashankata— nisa kutipanakurka.

²¹Chasna kutipanakupi Jesus nirka:

—Chayra manachu yachakunkichi.—

Jesus Betsaida llaktapi ñawsa runata aliyachiskamanta

²²Jesus pay yachachiskata katikunaynti Betsaida niska llak-tama paktanakuskapi runakuna shu ñawsa runata Jesuspama pushamunakurka,—payta llankapay— nisa. ²³Jesus ñawsa runapa makita hapisa aysasa llakta kanchama pusharka. Paypa

© 1996 David C. Cook

ñawikunata tyuka yakuwa hukuchisa, paypa hawapi makita churasa, tapurka:

²⁴—Shuk imatapas rikunkichu.—

Ñawsa runa ansata rikunkapa kallarisa nirka:

—Runakunata purira yurakunashinata rikurani.—

²⁵Chasna nipi Jesus kutillata makita paypa ñawi hawapi churarka. Chasna rapi ñawsa runaka ña alita rikurka. Paypa ñawikuna hampiriska sakirirka, ña karumanta tukuyta pasakta rikurka. ²⁶Chasna tukupi Jesus payta wasima mantarka:

—Wasima risa ama llakta ukuta pasankichu— nisa.

© 1996 David C. Cook

—Dios mantamuska kishpichi runami kanki—

nisa Pedro Jesusta rimaskamanta

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷Betsaida llaktamanta llukshisa Jesus pay yachachiskata katika-makunaynti Cesarea de Filipo niska allpapi tiya llaktakunama rina-kurka. Ñampita rirasa pay yachachiskata katikamakunata tapurka:

—Pi ñuka kaskata runakuna rimanakun.—

²⁸Paykuna kutipanakurka:

—Maykankuna —Bawtisa Juanmi— nisa rimanakun. Mayka-nkunaka —ñupa uras kawsa Elias, Dios rimaskata kwinta

runami— ninakun. Shukunaka —Dios rimaskata kwinta ñupa uras kawsa runakunamanta shukmi— ninakun.—

²⁹Chasna ninakupi tapurka:

—Kankunaka pi ñuka kaskata yuyarinkichi.—

Pedro kutiparka:

—Kan ñukanchi chapaska Dios mantamuska kishpichi runami kanki.—

³⁰Jesus paykunata rimarka:

—Chayta mana pitapas kwintankichichu— nisa.

³¹Chasnapi paykunata yachachinkapa kallarirka pay kikin pasana kaskata:

—Dios mantamuska runa^d ñakachiska tukunami kani. Ñukanchi Israel runakunapa kamachi rukukuna, pakrikunapa apukuna, Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunapas ñukawa piñarinakunka, ñukata wañuchiwanakunka. Chasna kapipas kinsa punchapi kawsarishami— nisa pay kikinmanta rimarka.

³²Chasna pay pasanamanta kuskata rimarka. Chayta uyasa Pedro Jesuta mayama pushasa —ama sakinkichu chasna pasanakapa— nisa payta rimankapa kallarirka. ³³Jesus muyurisa shuk yachachiskata katikamakunama rikusa Pedrota piñarka:

—Ñukamanta anchuri, supay. Kanpa yuyayka mana Diospachu, runapa yuyaymi kan.—

**Jesus pay yachachiskata katikamakuna
imasna kawsanata yachachiskamanta**

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³⁴Tukuy chaypi kaska runakunata pay yachachiskata katikamakunatapas kayasa Jesus rimarka:

^d **8.31** Chay runamanta ñupa uras kawsa Dios rimaskata rima runa Daniel killkarka. Rikuy Daniel killkaskapi 10.16

—Maykan runapas ñuka yachachiskata katikama tukunata munan pay kikin kawsankapa yuyarisa kawsanata sakichu.

—Dios munaskallata rasa kawsanayani— nisa kawsachu. Runakuna kankunata ñakachinakusapas, wañuchinayanakupipas ñukawa sinchikusa katinkichilla. ³⁵ Maykan runapas pay kikinlla kawsankapa yuyarisalla kawsan Dioswa chikapa kawsayta mana charinkachu. —Wañuchiwanakupipas katishami— nisa ñukawa sinchiku runa, ñukamanta kushi shimiwapas sinchiku ranti Dioswa chikapa kawsayta charinkami. ³⁶ Shuk runa tukuy kay pachapi tiyaskata chari tukunma pay ranti chikapa ñakarina kaskama rina kapi imapata balinka. Mana balinmachu. ³⁷ Masna kullkitapas paganayasaka manami ushankachu Dioswa chikapa kawsayta rantinkapa. ³⁸ Maykan runa kay mana ñukata yuya runakuna ñupapi, huchata rasa kawsakuna ñupapi ñukamanta pinkarinkachari, kushi shimita ñukamanta rimankapapas pinkarinkachari. Chasna pinkari runamanta ñukapas Dios manta-muska runa kuti shamuna punchapi pinkarishami. Chay uras Diosparayku kawsa anhelkuna chupipi shamusa ñuka Yayapa hatun ushaywa hawapachamanta punchaklla rikurimusa rikuchisha.

9 ¹Jesus rimasa katirka:

—Alita uyawaychi. Maykankuna kankunamanta chayra mana wañusa Dios kay allpapi hatun ushaywa mantanata kallarisata rikunkichi.—

Jesus chiwlla rikuri tukuskamanta

(Mt. 17.1-13; Lc. 9.28-36)

²Sukta punchawasha Jesus Pedrota, Santiagota, Juantapas pushasa paykunallawa shu hawa urkuma sikarka. Paykuna rikuranakupi Jesus shu laya rikuri tukurka. ³Paypa churana chiwlla rikurirkka, yuraklla tukurka. Mana pi kay pachapi chasna

yurayachinata ushanakun. ⁴Chayllapita kinsa Jesuswa riskakuna kunkaymanta rikunakurka Dios rimaskata kwinta ñupa uras kawsa runakuna Moises Eliaspas Jesuswa kwintariranakuskata.

⁵Pedro chayta rikusa nirka:

© 1996 David C. Cook

—Yachachikama, alimi kaypi sakirinkapa. Kinsa tamputa rurashu, kanpa shukta, Moisespa shukta, Eliaspa shukta.—

⁶Chay kinsa Jesuswa riska pay yachachiskata katikamakuna yapa manchariska kanakurka. Chayrayku Pedro ima rimaraskata mana yacharkachu.

⁷Kunkaymanta shu puyu rikurisa paykunata llantuyachirka. Puyumanta shu shimi uyarirka kasna:

—Kaymi ñuka llakiska churi, payta uyana kankichi— nisa.

⁸Chasnapi Jesus yachachiskata katikamakuna muyukta riku-nakusa Jesus sapalla shayaraskata rikunakurka. Moises Eliaspas illanakurka. ⁹Urkumanta uraykuranakupi Jesus paykunata nirka:

—Dios mantamuska runa wañuskamanta kawsarinakama, ama pitapas kuna rikuskata kwintaychichu.—

¹⁰ Jesus chasna rimaskata kasusa mana pita kwintanakurkachu.

—Dios mantamuska runa wañuskamanta kawsarinakama— nisa Jesus rimaskamanta paykunapura tapurinakurka:

—Imatachari chaywa rimanayan— nisa.

**Dios rimaskata kwinta ñupa uras kawsa
Eliasshina runa ña shamuskamanta**

(Mt. 17.10-13)

Pedro, Santiago, Juan ñupa uras kawsa Elias rikuriskata riku-nakurka, urkupi Jesuswa kwintaskata. Dios rimaskata kwinta runa Elias rikuriskawasha mana allpapi sakiriskata rikunakurka. Dios mantamuska kishpichi runa Jesusrayku alichinkapa Elias mana sakirirkachu. ¹¹ Chasna kapi Jesusta tapunakurka:

—Imaraykuta Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakuna rimanakun: —Dios mantamuna kishpichi runa manara shamupi ñupa uras kawsa Eliasshina runa shamuna kan, Dios rimaskata kwinta— nisa.—

¹² Jesus kutipasa nirka:

—Shuti, Eliasshina runa Dios mantamuna kishpichi runa ñupakta shamuna kan runakunata yachachisa yanapankapa paykunata kishpichi runa paktamunaryku paykunapa kawsayta alichinkapa. Ranti chay Eliasshina runa tukuyta alichinkapa yanapika imarayku Dios ñupa uras killkachiskapi killkariska kan:

Dios mantamuna runa yapa ñakarina kanka, runakunamanta mana balichi tukuna kanka nisa.

¹³ Eliasshina runamanta ñukaka kankunata rimani: Pay ña shamuskami. Runakuna paywa piñarisa mana ali munaskata paywa ruranakurka. Chasnami Dios ñupa uras killkachiskapi Eliasshina runamanta killkaska kan.—

Shu wampramanta Jesus supayta hichuskamanta

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴Jesus pay yachachiskata kinsa katikamakunawa kuti sakiri-skakunapama rinakurka. Paykunama paktaraskapi achka runa paykuna muyukta kanakuskata rikunakurka. Dios ñupa uras kill-kachiska killkata kutillata killkakamakunamanta maykankuna chaypi kanakurka. Sakiriska Jesus yachachiskata katikamakunawa piñarisa rimariranakuskata rikunakurka. ¹⁵Jesus kunkaymanta paktamurata rikusa runakuna kushiyasa paypama kallpanakurka —ña paktamurkankichu— nisa. ¹⁶Jesus paykunata tapurka:

—Imamantata rimarirarkankichi.—

¹⁷Chay runa bulamanta shu nirka:

—Yachachikama, ñuka churita pushamurkani. Supay amuyaska kasa mana kwintanata ushan. ¹⁸Chay supay payta allpapi urmachin. Shimimanta putskuta llukshichin. Kiruta kanirichin. Wañuskashina sakichin. Chasna kapi kan yachachiskata katikamakunapama pushasa mañarkani supayta llukshichinkapa. Mana ushanakurkachu.—

¹⁹Chasna rimapi Jesus nirka:

—Ñukawa mana sinchiku runakuna, ima uraskamata ñuka kankunamanta ñakarisa kankunawa kawsana kani. Supay amuyaska kari wamprata kayma pushamuychi.—

²⁰Chay wamprata pushamunakurka. Jesusta rikuskallapi supay chay wamprata sinchita kuchpachisa allpapi urmachirka. Chay wampraka allpapi kuchparipi shimimanta putsku llukshirka.

²¹Jesus chay wamprapa yayata tapurka:

—Ima urasmanta chasna tukurka.—

Yaya kutiparka:

—Wawa urasmanta. ²²Supay maykan kuti ninapi yakupipas payta wañuchinayasa urmachin. Chasna kapi kan ushasaka ñukanchita yanapay. Ñukanchimanta llakiripay.—

²³Jesus nirka:

—Imarayku —kan ushasaka— nisata niwanki. Dioswa sinchiku runarayku ñuka tukuya ushani ruranata.—

²⁴Chayta uyasa, chay runa kaparisa nirka:

—Dioswa sinchikuranimi, ñukata yanapaway astawa sinchiku-nkapa.—

²⁵Jesus runakuna ña munturiraskata rikusa supayta nirka:

—Supay, kay wamprata mana uya mana kwintata rura, kanta rimani: Kay wampramanta llukshi. Paypapi ama kuti yayku-nkichu.—

²⁶Supayka chay wamprata sinchita kuchpachisa, kaparisa llukshirka. Wampra wañuskashina sakirirka. Chasna rikuriipi maykankuna —wañuskami— rimanakurka. ²⁷Ranti Jesus wamprata paypa makimanta hapisa hatachipi shayarirka.

© 1996 David C. Cook

²⁸ Jesus wasima yaykuskawasha pay yachachiskata katika-makunawa sapalla sakirinakuskapi paykuna Jesusta tapuna-kurka:

—Imaraykuta ñukanchi supayta hichunata mana usharkan-chichu.—

²⁹ Jesus kutipasa nirka:

—Chay laya supaykuna Diosta mañaskallawa hichurinmi.—

Jesus pay wañuna kaskata kwintaskamanta

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Wampramanta supayta hichuskawasha Jesus pay yacha-chiskata katikamakunawa chaymanta llukshinakurka. Galilea allpapi tiya llaktakuna mayata purisa pasanakurka. Jesus mana munarkachu runakuna pay pasaraskata yachankapa. ³¹ Pay yachachiskata katikamakunata yachachinata munarka. Chasnapi paykunata rimarka:

—Dios mantamuska runa kapi ñukata hapichiwanakunkami. Piñari runakunama kuy tukusha. Ñukata wañuchiwanakunka. Kinsa punchapika kawsarishami.—

³² Paykuna mana yachanakurkachu Jesus imata rimanayaskata. Chasna kasapas tapunata manchanakurka.

³³ Capernaum llaktama paktanakurka. Wasipi kasa Jesus pay yachachiskata katikamakunata tapurka:

—Imata ñampipi kwintarirkankichi.—

³⁴ Paykuna chunlla tukunakurka. Ñampipi kwintariranakuska karka —mayka paykunapuramanta shukunamanta yali pasa kanka— nisa. ³⁵ Chasna kapi Jesus tiyarisa chay chunka ishkayta rimarka:

—Tukuymanta yali pasa tukunata muna runa tukuykunamanta yali mana balishina tukuchu. Tukuykunata yanapa kachu— nisa.

© 1996 David C. Cook

36 Jesus shu wawata kayasa pay yachachiskata katikamaku-napa ñupapi shayachirka. Chay wawata ukllarisa paykunata rimarka:

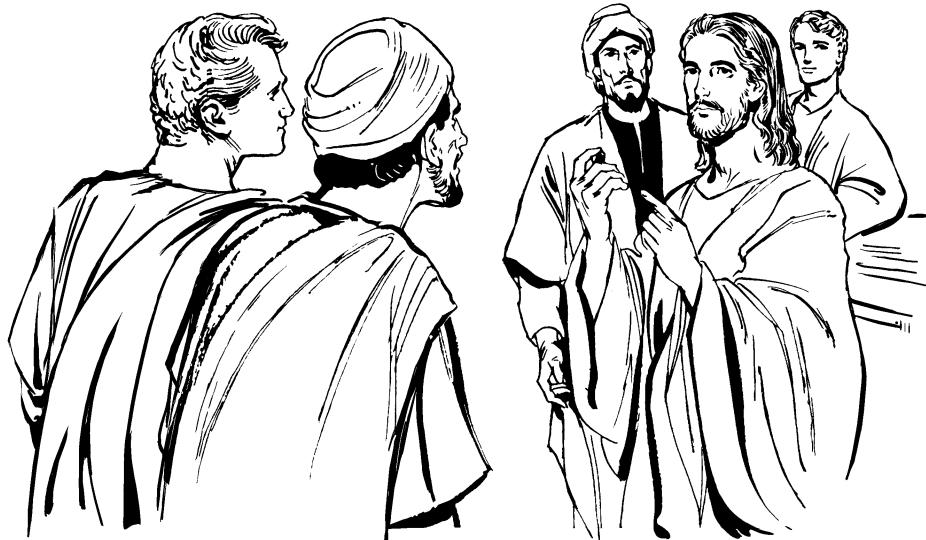
37 —Ñukaparantimanta kasna wawata chaski runa ñukata chaskinmi. Ñukata chaski runaka ñukata mantamuska Yaya Diosta chaskin.—

Supayta hichukama runamanta kwintarinakuskamanta

(Mt. 10.42; Lc. 9.49-50)

38 Juan Jesusta nirka:

—Yachachikama, shu runata tuparkanchi, kanparantimanta supaykunata hichurarka. Chay runata nirkanchi —ama chasna raychu— nisa mana ñukanchi bulamanta kaskarayku.—

© 1996 David C. Cook

³⁹Jesús kutiparka:

—Ama chasna rura runata rimaychichu —supayta runaku-namanta ama hichunkichu— nisa. Ñukaparanti hatun ushaywa raskata ra runaka ñukawa mana piñarinkachu. **⁴⁰Ñukanchiwa** mana piñarika ñukanchi partimanta kan. **⁴¹Maykan runapas** kankunata ñukaparanti shu basu yakullatapas upyachipi ñuka Dios mantamuska kishpichi runa kankunapa amu kaskamanta, chay runata Dios manami kunkarinka. Alita uyawaychi. Chasna yanapa runata Dios kushiyachinkami pay ruraskamanta.—

Huchata rurankapa munachi runamanta

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴²Jesús pay ukllariska wawata rikuchisa nirka:

—Maykan runapas kay wawashina ñukawa sinchiku runaku-namanta shu runata huchama aysan, yapa ñakachisa kastigay tukunkami. Chay laya runapa kastigu paypa kunkapi hatu rumita warkuchisa hatun kuchama shitay tukunamanta yali

© 1996 David C. Cook

sinchi kanka. 43-44 Kanpa maki kanta huchata rurachinayapi, chay makita piti. Pullu maki hawapachama yaykuna Dioswa chikapa kawsankapa yali ali kanka, ishkay makiyu ukupachapi mana wañu nina kaskama rinarantimanta. 45-46 Kanpa chaki kanta huchata rurachinayapi chay chakita piti. Pullu chaki

hawapachama yaykuna Dioswa chikapa kawsankapa yali ali kanka ishkay chakiwa ukupachapi mana wañu nina kaskama rinarantimanta. ⁴⁷Kanpa ñawi kanta huchata rurankapa riku-chipi chay ñawita surkusa hichuy. Hawapachama, Dios tukuypa apu kaskama shuklla ñawiyu rina yali ali kanka ishkay ñawiyu ukupachama rinarantimanta. ⁴⁸Ukupachapi runapa aychata miku kuru mana wañunchu. Manchaypa ninapas mana wañusa tukurinchu.

⁴⁹Runakuna Diosma kuska aychakunata kachiwa mishkiya-chiskashina tukuy kankuna ñakarinakuna pasaripi ninawashina alichi tukunkichimi. ⁵⁰Kachi alimi kan. Kachi upayapi ni pi mana ushankachu kutillata mishkiyachinkapa. Kankuna ali kachita charikshina ali yuyayta rikuchisa runakuna chupipi kawsaychi. Kankunapura ganaslla kawsaychi.

Shu kari paypa warmita hichuna killkamanta

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 ¹Capernaum llaktamanta llukshisa Jesus Judea partima paktarka, Jordan yaku chimpa partima. Achka runa kutillata ñampipi munturinakupi Jesus tukuy uras ruraskashina chay runakunata yachachirka. ²Jesus chaypi paktaskata yachasa Fariseo bulamanta runakuna mayayasa payta kamasa tapunakurka:

—Shu runa paypa warmita hichunkapa ushankachu.—

³Jesus kutipasa nirka:

—Moises imata kankunata rimarka.—

⁴Paykuna kutipanakurka:

—Moises nirka: Shu kari paypa warmita hichunayasa warmita apukuna ñupapi hichuna killkata kusa hichuna usharin nisa.—

⁵Jesus paykunata nirka:

—Moises kawsaska uras kankunashina mana uyanaya runakunarayku chayta rimarka. ⁶Chasna kapis Dios kay pachata ruraska urasmanta kan imana Dios killkachiska killkapi^e rimashashina kasna:

Dios runata rurarka kari warmi kankapa nisa.

Kasnapas riman^f:

⁷Dios warmita karipa aychamanta ruraskarayku
shu kari warmiyu tukusa
paypa yayata mamata sakisa
paypa warmiwa llutarinmi.

⁸ Chasna ishkayntimanta shukllashina tukunakunka nisa.

Ña mana ishkaychu kanakun, ranti shukllashina kanakun.

⁹ Chasna kapi Dios llutachiskata runa ama llushpichichu— Jesus rimarka.

¹⁰ Ña wasima ripi pay yachachiskata katikamakuna Jesusta rimaskamanta kutillata tapunakurka. ¹¹Jesus paykunata nirka:

—Maykan karikunapas kikin warmita hichusa shu warmiwa llutarisa kikin warmita mana alita ran mana payllawa sakiriskarayku. ¹²Chasnallata warmikunapas kikin karita hichusa shu kariwa llutarisaka kikin karita mana alita ran mana payllawa sakiriskarayku.—

^e 10.6 Génesis 1.27 ^f 10.6 Génesis 2.24

© 1996 David C. Cook

**—Dios kankunata alita kuyrachu—
Jesus wawakunata niskamanta**

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

13 Maykan runakuna paykunapa wawakunata Jesuspama pushanakurka —kanpa makita paykunapa hawapi churapay— nisa. Ranti Jesus yachachiskata katikamakuna chay wawayu runakunata piñanakurka. **14** Chayta rikusa Jesus piñarisa rimarka:

—Wawakuna ñukapama shamunata ama harkaychichu. Wawa kunashina yuyayu runakunallami Dios amuyaska runa tukunata ushanakun. **15** Alita uyawaychi. Maykan runa mana wawashina

Dioswa mana sinchikunchu chay runaka mana nima uras Dios amuyaska runa tukunata ushankachu.—

¹⁶ Chasna rimaskawasha Jesus wawakunata kayarka. Paykunata markasa makita hawapi churasa —Dios kankunata alita kuyrachu— nisa rimarka.

Achka kullkita chari runamanta

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Jesus wasimanta llukshisa Jerusalen llaktama ñampita purisa rinkapa rahuskapi shu runa kalppasa shamurka. Jesus ñupapi kunkurisa payta tapurka:

—Ali yachachikama, imata ruranata kani chikapa Dioswa kawsankapa.—

¹⁸ Jesus kutipasa nirka:

—Yuyanki —ali yachachikama— nisa kan rimaskawa imata ñukata niwanki. Shukllami ali kan, chaymi kan Dios. ¹⁹ Kanka runa paktachinkapa Dios rimaska kamachina shimikunata yachanki:

Runata ama wañuchinkichu.

Ama shuk runapa warmiya satirinkichu.

Ama shuwankichu.

Ama shumanta llullasa rimankichu.

Ama shukunata llullachinkichu.

Kanpa yayata mamatas balichisa kawsay.—

²⁰ Chayta uyasa chay runa kutipasa nirka:

—Yachachikama, tukuy chayta ñuka wampra urasmanta paktachimuni.—

²¹ Chayta uyasa Jesus llakiskawa paypama rikusa nirka:

—Chayra kan rurankapa pishin: Tukuy kan chariskakunata rantichikri mana imayu runakunama kuyankapa. Chasna rasa hawapachapi achka imayushina tukunki. Chaywasha ñukawa shamunki ñuka yachachiskata katikama tukunkapa.—

© 1996 David C. Cook

22 Chay runa yapa kullkiyu kasa chay shimita uyasa llakirisami rirka. 23 Pay rirapi Jesus muyukta rikusa pay yachachiskata katikamakunata rimarka:

—Yapa kullkiyu runarayku Dios amuyaska runa tukunkapa mana yapa ushaypachu.—

24 Chay shimikunata uyasa Jesus yachachiskata katikamakuna yapa mancharinakurka. Jesus kutillata nirka:

—Churikuna, Dios amuyaska runa tukunkapa mana chasnalla ushaypachu. 25 Achka kullkita chari runa Dios amuyaska

runa tukunata mana ushaypa. Hatun wiwa kamellu niska aguha hutkuta pasana yali ushaypa kan.—

²⁶ Paykuna chayta uyasa astawa mancharisa rimanakurka:

—Chasna kapi ni pi kishpichi tukunata ushanakunkami.—

²⁷ Jesus kutipasa nirka:

—Runakunapa mana ushaypa kan. Ranti Dios tukuya ushan.—

²⁸ Pedro chayta uyasa nirka:

—Ñukanchi tukuy chariskata sakirkanchi kan yachachiskata katikama tukunkapa.—

²⁹⁻³⁰ Chasna rimapi Jesus payta nirka:

—Alita uyawaychi. Maykan runapas kikin wasita, wawkipunkata, panikunata, turikunata, ñañakunata, mamata, yayata, churikunata, allpakunatapas sakin ñuka yachachiskata katikama tukunkapa, ñukamanta kushi shimita yachachisa purinkapapas, chay runa sakiskamanta yalikta kuy tukunkami. Kay pachallapita chayra kawsaraskapi chay laya runa imakunata ayllukunata sakiskamanta yalikta kuy tukunka: wasikunata, wawkikunata, panikunata, turikunata, ñañakunata, yayakunata, mamakunata, churikunata, ushushikunata, allpakunatapas.

Ranti runakuna kankunawa piñarinakunka. Washa kankuna chaparaska mushu pachapi ña Dios Yayawa chikapa kawsakrini kichi. ³¹ Ranti kuna punchakuna achka runakuna tukuy runakunamanta yapa balichiskakuna chay puncha tukuykunamanta mana balichiska tukunakunka. Kuna punchakuna tukuy runakunamanta mana balichiskakuna chay puncha tukuy runakunamanta yali balichiska tukunakunka.—

Pay wañuna kaskata Jesus kutillata kwintaskamanta

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jerusalen llaktama sikasa puriranakuskapi Jesus pay yachachiskata katikamakunata ñupasa rirarka. Paykuna imata

yuyarinkapa mana yachasa Jesusta katinakurka. Paykunawa rira runakuna manchaywa kanakurka. Jesus chunka ishkayta chikanma kayasa pay pasana kaskata kwintarka:

³³—Uyawaychi. Kankuna rikunkichi Jerusalenma riranchi. Chaypi Dios mantamuska runa hapi tukuska kashami. Pakrikunapa apukunama, Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunapas kuy tukushami. —Kan wañuchi tukuna kanki— nisami ñukata rimawanakunka. Ñukata mana Israel runakunama kuwanakunka. ³⁴Ñukata asisa pukllachiwanakunka. Ñawipampapi tyukawanakunka. Liwachiwanakunka. Wañuchiwanakunka. Chasna kapipas kinsa punchawasha kawsarishami.—

**Zebedeopa churikuna Jesus paykunata hawapachapi paypa
mayapi tiyarichinkapa mañanakuskamanta**

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Zebedeopa ishkay churikuna, Santiago Juanpas, Jesusta mayayasa rimanakurka:

—Yachachikama, ñukanchi mañankapa raskata ruranki.—

³⁶ Jesus tapurka:

—Ñukamanta imatata munankichi.—

³⁷ Paykuna kutipanakurka:

—Kan hatun ushaywa tukuy runakunata manta apu kankapa yaykusa ñukanchita shukta yacha maki partima, shukta lluki maki partima tiyarichisa kanwa parihu apukuna kankapa yaykuchipanki.—

³⁸ Chasna mañanakupi Jesus paykunata rimarka:

—Kankuna mañawaskata mana yachankichichu. Ñuka apana laya llakikunata kankunapas apanata ushankichimachu. Ñuka pasana wañuywa kankunapas wañunata munankichimachu.—

³⁹ Kutipasa rimanakurka:

—Ushanchimi, munanchimi.—

Chasna rimapi Jesus nirka:

—Shutipacha, ñuka apana laya llakikunata kankunapas apankichi. Ñuka pasana wañuyllawa kankunapas wañunkichimi.
⁴⁰ Ranti, ñuka yacha maki partima tiyarikunata, ñuka lluki maki partima tiyarikunata ñuka mana maskanachu kani. Ñuka Yayalla paykunata maskanka.—

⁴¹ Jesus yachachiskata shu katikamakuna uyasa Santiago Juanpas Jesusta mañaskata paykunawa piñarinkapa kallarina-kurka.

⁴² Jesus tukuy paykunata kayasa nirka:

—Kay pachapi kawsa apukuna runakunata sinchita mantasa kawsanakun. Apukunata yanapa apukunapas runakunata imatapas mantasa ñakachinakun. ⁴³ Kankunapura mana chasna kawsana kankichi. Ranti maykanpas kankunamanta manta apu sakirinayan, tukuykunata yanapa kachu. ⁴⁴ Maykan shu runakunamanta yali kanata muna kan, chay runa tukuykunata uyasa mantay tukusa kawsachu. ⁴⁵ Ñuka Dios mantamuska runa kasapas mana shamurkanichu runakuna ñukata uyasa yanapasa kawsankapa. Ranti runakunata yanapankapami shamurkani. Huchata rasa kawsanakuskamanta achka runakunata kishpichisa amuyankapa wañushami. Ñuka kawsay chay runakunapa dibita paganarayku kanka.—

Jesus Bartimeo shutiyu ñawsa runawa tupariskamanta

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Jesus pay yachachiskata katikamakunawa puriraskapi Jerico llaktama paktanakurka. Chay llaktamanta llukshiranakuskapi achka runakuna paykunawa rinakurka. Ñampita riranakuskapi ñawsa runata rikunakurka. Bartimeo shutiyu karka. Timeopa churi karka. Ñampi mayapi kullkita mañasa tiyararka.

⁴⁷Runakuna kwintariraskata uyasa ñawsa runa yacharka Jesus Nazaret runa shamuraskata. Chayta yachasa kaparirka:

—Davidpa miray Jesus, ñukanchi chapaska kishpichi runa, ñukamanta llakiripay.—

⁴⁸Maykankuna payta piñanakurka:

—¡Amipa kaparinki! Upallay— nisa.

Ranti payka yali sinchita kaparirka:

—Davidpa miray ñukanchi chapaska kishpichi runa, ñukamanta llakiripay.—

⁴⁹Jesus chay kapariskata uyasa puriraskamanta chayllapi shayarirka. Paypa mayapi kaskakunata nirka:

—Ñawsa runata kayaychi.—

Uyasa payta kayakrinakurka:

—Sinchikuy. Shayari. Jesus kanta kayaran.—

⁵⁰Chay ñawsa runa chayta uyasa hawa churariskata allpama shitarka. Pawarisa hatarisa Jesuspama shamurka. ⁵¹Paktapi Jesus payta tapurka:

—Imatata ñuka kanrayku rurankapa munanki.—

Ñawsa runa kutiparka:

—Yachachikama, ñuka ñawita aliyachipay. Ñuka mushumanta riku tukunayani.—

⁵²Jesus payta nirka:

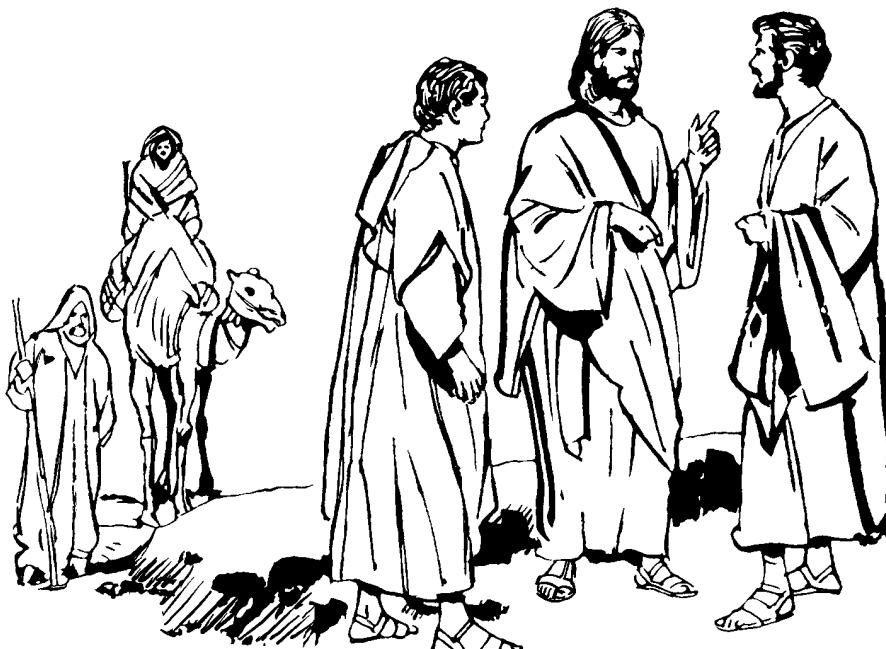
—Rilla, kan ñukawa sinchikuskamanta aliyaska kanki.—

Chay urallapi riku tukurka. Chasna tukusa Jesusta katisa rirka.

Jesus Jerusalen llaktama yaykuskamanta

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 ¹Jerusalen llaktama mayayaraskapi Betfage Betania llaktakuna mayapi paktanakurka. Olivos urku siki pampayaskapi kanakurka. Chaypi Jesus pay yachachiskata kati-kamakunamanta ishkayta mantankapa rahuskapi rimarka:

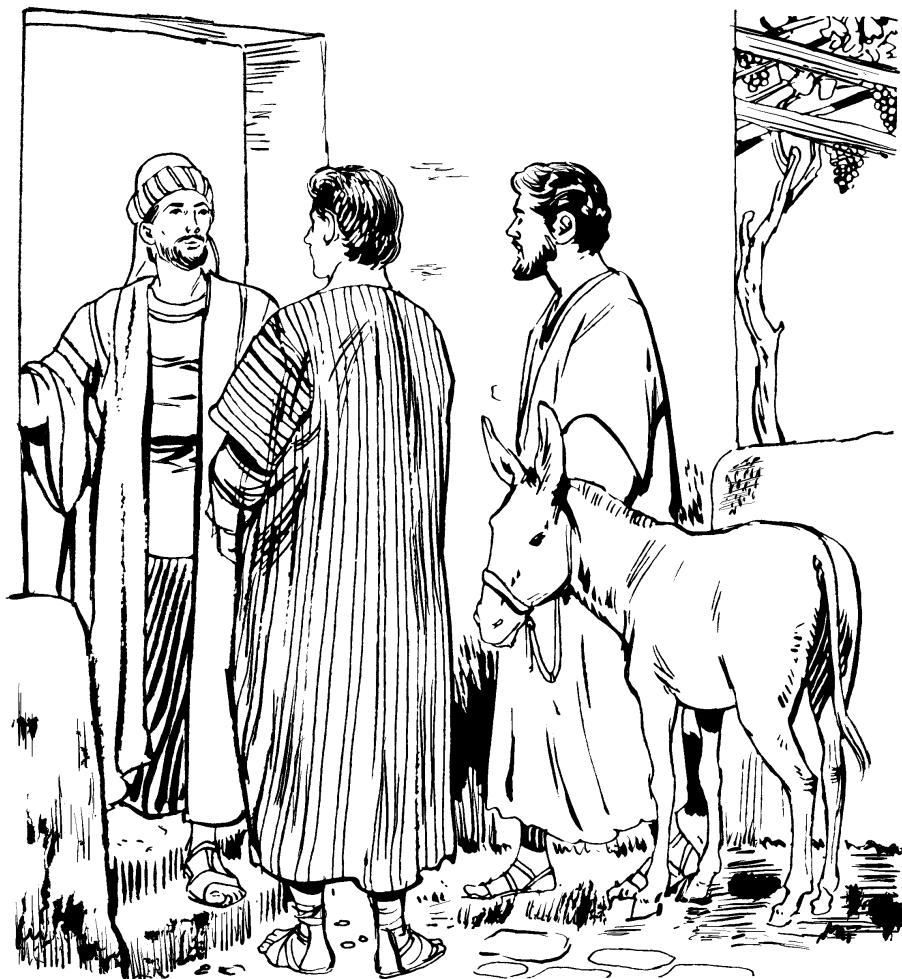
© 1996 David C. Cook

²—Kankuna kuskapuralla ichilla llaktama richi. Chayma paktasa shu burru wataskata tupankichi. Paypa hawapi chayra mana pi tiyariskachu karka. Paskasa pushamunkichi.
³Maykanpas kankunata: —Imapata paskankichi— nipi kutipankichi:

—Amuka payta minishtinmi, washa kutichinkami.—

⁴Paykuna risa shu burruta tupanakurka ñampipi shuk wasi punku mayapi watara kaskata. Tupasa paskanakurka. ⁵Paskaranakupi chaypi kaska runakuna tapunakurka:

—Imapata burruta paskankichi— nisa.

© 1996 David C. Cook

6 Jesus yachachiskata katikamakuna Jesus rimaskashina kuti-panakurka. Chayta uyasa:

—Apaychilla— nisa rimanakurka.

7 Chasna rimanakupi burruta Jesuspama pushanakurka. Chay burru hawapi paykunapa hawa churariskata mantapi Jesus sikarka chay hawapi tiyarisa rinkapa. **8** Pay pasana ñampipi

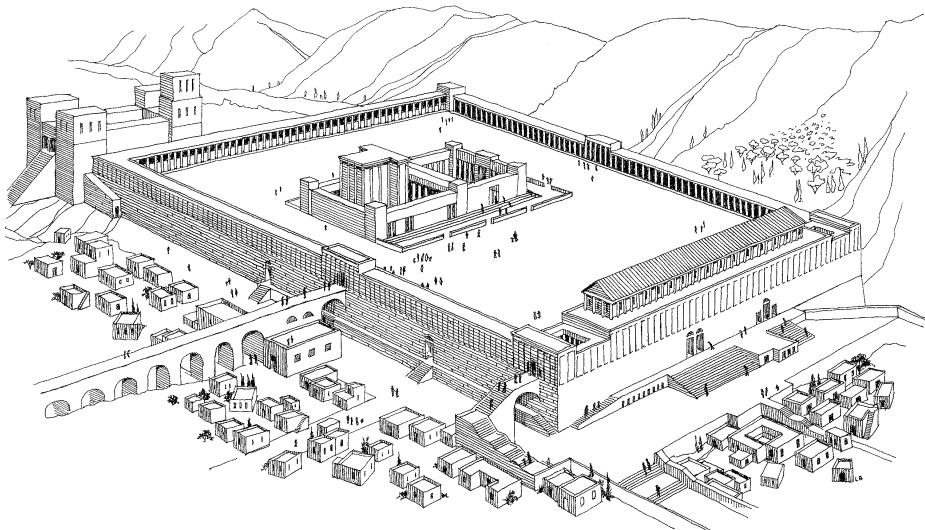
hatun apuraykulla rurana kaskata rurasa achka runakuna payku-napa hawa churariskata surkusa mantanakurka. Maykan runaku-naka pankakunata karumanta apamusña nampipi mantanakurka.

⁹ Jesuspa ñupapi rira runakuna washalla katirakunapas kushilla kaparinakurka:

—¡Ali shamuska! ¡Dios kanta yanapachu kan Diosparanti ñukanchipama shamuskarayku! ¹⁰ ¡Diosta yuya tukuyta binsi kanki! ¡Apu wañu Davidshina apu kasa ñukanchita lugaryachinaka paktamuranki! ¡Dios kanta yanapachu! ¡Hakuychi kushiya-chishunchi hawapachapi kawsa Diosta!— nisa kaparinakurka.

Wayu illa igu yurata Jesus piñasa rimaskamanta (Mt. 21.18-19)

¹¹ Jesus Jerusalenma yaykusa Diosta mañana wasima rirka. Tukuy chaypi pasaskata rikuraskawasha, ña chishiyapi, pay yachachiskata katikamakunayti Betania llaktama rinakurka. ¹² Kayanti punchapi Betaniamanta llukshisa Jesus yarkarka. ¹³ Karupi shu igu kaspi yurata rikurka, achka pankayu kaskata. Chayma rirka —wayuyuchari kanka— nisa. Alita rikupika pankalla tiyarka. Mana wayu aparina uraschu karka. ¹⁴ Chasna kapi Jesus yurata nirka:

—Mana pi kanmanta wayuta mikuchu.—

Pay yachachiskata katikamakuna chay rimaskata uyanakurka.

© 1996 David C. Cook

Diosta mañana wasimanta Jesus rantichikamakunata hichuskamanta

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

15 Jerusalen llaktama paktasa Jesus kuti Diosta mañana wasima rirka. Chay wasipa punta hatun pampa^g wasikunawa muyukta kaska chupipi achka rantichikama runakuna, rantikamakunapas kanakurka. Paykunata rikusa chaymanta kallpachinakapa kallarirka. Runakuna paykuna apamuska kullkikunata Diosta kuyanarayku ali kullkiwa^h kampyana kanakurka Israel apukuna rimakashina. Chayrayku kullkitita kampyakuna achka chaypi tiyarka, yalikta kobrasa kullkiyanakurka. Jesus chayta

^g 11.15 Chay punta pampa mana Israel runakuna paktana kaska Diosta mañankapa.

^h 11.15 Rikuy Éxodo 30.13

rikusa paykunapa mesakunata tankasa urmachirka. Mana imayu runakuna Diosrayku rupachina wiwa urpikunata ranti-chikamakunapas yalikta kobra kuna achka tiyarka. Paykunapa urpi hawlakuna shayachiska mesakunata tankasa urmachirka. ¹⁶Diosta mañana wasipa wasikunawa muyukta kaska pampaku-napi wasikuna ukupipas Jesus mana sakirkachu ni pi imatapas apasa purinkapa. ¹⁷Paykunata hichuskapi rimarka:

—Dios ñupa uras killkachiska killkapi kasna nin:

Ñuka wasi ñukata mañana wasi kanka tukuy llaktamanta runakunarayku nisa.

Ranti, kankuna chayta shuwa wasita rarkankichi— nisa Jesus rimarka.

¹⁸Chayta uyasa pakrikunapa apukuna, Dios ñupa uras kill-kachiska killkata kutillata killkakamakunapas —imana rasata payta wañuchirinka— nisa paykunapura kwintarinakurka. Ranti Jesusta manchanakurka, tukuy runakuna pay yachachiskata kushiyaskawa uyanakuskarayku. ¹⁹Tutayaraskapi Jesus pay yachachiskata katikamakunaynti Jerusalen llaktamanta cuti lluk-shinakurka, karan chishi raskashina.

Igu kaspi yura chakiriskamanta

(Mt. 21.20-22)

²⁰Kayanti punchapi tutamanta Jesus pay yachachiskata katika-makunaynti cuti Jerusalenma rina ñampita rinakurka. Chasna rira-skapi paykuna Jesus mana wayuyu igu kaspi yura piñaskata riku-nakurka, anukunaynti chakiriska kaskata. ²¹Pedro yuyarisa nirka:

—Yachachikama, rikuy, kan piñasa rimaska kaspi yura chakiri-skami.—

²²Jesus paykunata nirka:

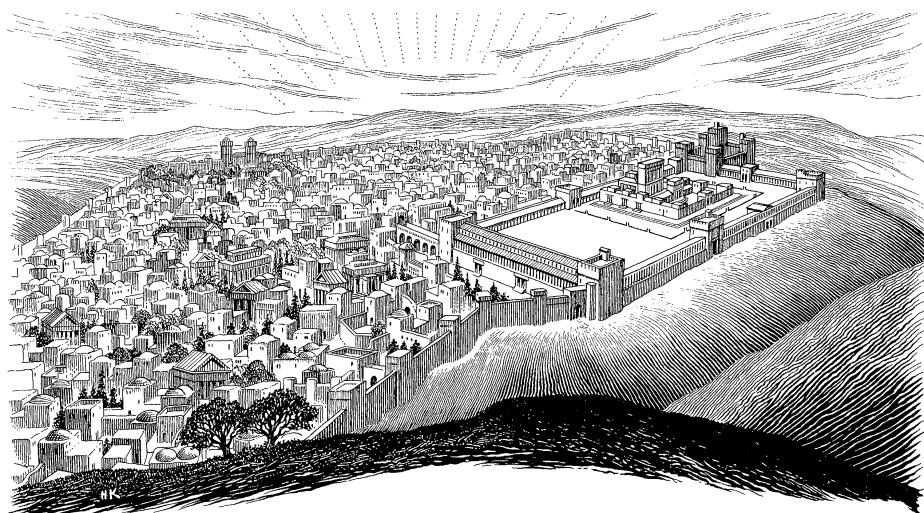
—Dioswa sinchikuychi. ²³Alita uyawaychi. Maykan runapas kay urkuta kasna riman: —Urku anchuri, hatu kuchama

shitari— nisa, paypa shunkupi chasna yuyarisa sinchikupi, pay yuyariskashinallami tukunka. ²⁴ Chasna kapi kankunata rimani: Tukuy kankuna Diosmanta mañaskata —ña chaskirkanchi— nisa yuyasaka chaskinkichimi. ²⁵ Kankuna Diosta mañanayasaka maykankunawa piñariska kasa ñupakta paykunawa alichisa aylluyaychi. Kankunata tukuy mana ali ruraskakunamanta paykunata kishpichichi. Chasna rapi hawapachapi kawsa kankunapa Yayapas kankunata huchamanta pichasa kishpichinkami. ²⁶ Ranti kankuna shukunawa mana alichisa aylluyapika hawapachapi kawsa kankunapa Yayapas kankunata mana huchakunamanta pichasa mana kishpichinkachu.—

**—Ima ushaywa kan raskata ranki—
nisa Jesusta tapunakuskamanta**

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Jesus pay yachachiskata katikamakunaynti kuti Jerusalen llaktamallata paktanakurka. Chaypi Jesus Diosta mañana wasipi puriraskallapi pakrikunapa apukuna paypama mayayamunakurka.

Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunapas mayayamunakurka, ñukanchi Israel runakunapa kamachi rukukunapas. Jesus chay wasimanta rantichikamakunata hichuskata yuyarisa chay apukuna paypama mayayamusá tapunakurka:

28—Ima ushaywata kan raskata ranki. Pita kanta chayta rankapa mantarka.—

© 1996 David C. Cook

29 Paykuna mana ali yuyawa tapuskata Jesus payllata shunkipi yacharka. Ima ushaywa Juan bawtisaskata paykuna mana rimanata munaskata yachasa paykunata kutipasa nirka:

—Ñukapas kankunata tapuskankichi. Kankuna kutipawapi ñukapas ima ushaywa chayta raskata kankunata kwintashami. 30 Rimawaychi: Pita Juanta mantarka bawtisankapa. Hawapachamantachu mantay tukurka. Runakunachu payta mantanakurka. Kutipawaychi.—

³¹ Chasna tapupi paykunapura rimarinakunkapa kallarina-kurka:

—Ñukanchi —hawapachamanta mantay tukurka— nisa rimapi, ñukanchita rimanka: —Imaraykuta paywa mana sinchi-kurkankichi.— ³² Nima rimanata mana ushanchichu —runakunalla payta mantanakurka— nisa. —Imanachari rimashu— nisa paykunapura rimarinakurka.

Tukuy runakuna Juan Dios rimaskata kwinta kaskata yuyarinakurka. Chayrayku apukuna manchanakurka rimanata: —Juan mana Dios partimanta kan— nisa. —Ñukanchi chasna rimapi runakuna ñukanchita wañuchinakunma— nisa rimanakurka.

³³ Chasna yuyarisa Jesusta rimanakurka:

—Mana yachanchichu pi Juanta mantarka.—

Jesus rimarka:

—Kankuna mana rimanata munapi ñukapas ima ushaywa ñuka raskata ruraskani mana rimaskankichichu.—

**Uva chakrapi trabaha runakuna chakra amu mantaska
runakunata wañuchinakuskamanta**

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12

¹ Jesus Diosta mañana wasipi kasa runakunata kay yuyachina kwintuwa yachachirka:

—Shu runa willasi wayushina uva niska wayu wiñankapa paypa runakunata chakrata rurachirka. Chay chakra muyukta kinchachirka. Urku rumita allachisa shuk hatun batanta rurachirka chaypi uva wayu chawachiskata shutuchinkapa. Rumi-kunawa achka patayu wasita rurachirka, shuk runa hawamanta rikusa chakrata kuyrankapa. Chay chakrata shu runakunawa trabahankapa sakirka —pallana uras shuk parti pallaskawa ñukapa chakra kaskamanta pagawankichi— nisa. Chasna nisa chakra amuka karu llaktama rirka.

²Ña pallana uras paktaripi chakra amu karupi kawsaraska-manta shu yanapa runata mantarka pay sakiska runakunapama. Paypa partita pallaskamanta mañankapa mantarka. ³Chay chakra amuta yanapa runa paktakripi chakrata trabahakama-kuna payta hapisa liwachisa kuti amupama mantanakurka. Nima imawa mantanakurka. ⁴Chakra amu kuti shu yanapa runata mantarka. Pay paktapi chakrapi trabaha runakuna umapi waktanakurka. Payta piñasa pinkachisa kuti amupama mantanakurka. ⁵Amuka kuti shuktapas mantarka. Payta wañuchinakurka. Chaypawasha astawa yanapakunata, shukta, shukta mantarka. Paykuna paktanakupi chakrapi trabahakuna maykankunata waktanakurka, maykankunata wañuchinakurka. ⁶Shuklla tiyarka manara mantay tukuska, paypa yapa llakiska churi. —Ñuka churita kasunakunkami— nisa paytapas mantarka. ⁷Amupa churi paktapi chay chakrapi trabahakamakuna paykunapura kwintari-nakurka:

—Kayka chakra amupa churimi. Paypa yaya wañupi tukuy chariskakunata paypa churipa sakirinka. Chakra amupa churita haku wañuchishu, pay charinkapa rahuskakunata amuyashu—nisa.

⁸Chasnapi chakra amupa churita hapisa wañuchinakurka. Chakra mayama shitanakurka— nisa Jesus kwintasa yuyachirka.

Uyakamakunata tapusa katirka:

—Imasna yuyarinkichi. ⁹Chakra amuka imatata chay trabahakunata ruranka. Ñuka kankunata rimaskankichi chakra amuka imatami ranka. Pay shamusa chakrapi trabaha runakunata wañuchinkami. Paypa chakrata shukunawa sakinkami. ¹⁰Kankuna alita yachankichi Dios ñupa uras killkachiskata. Chasnapi kasapas mana munankichichu sakinata ñukata mana ali ruraraskata. Killkariska kaskata kankuna alita paktachinkichi. Kasnami nin:

Rumimanta wasita rurakuna ali rumita hichusa
—mana balinchu— nisa rimanakurka.

Chay hichuska rumi tukuy rumikunamanta astawa wasita
sinchikuchi rumi tukurka.

¹¹ Chay rumitaka astawa wasita sinchikuchi rumi kankapa
tukuypa apu Dios churarka.

Chasna Dios ruraskamanta yapa kushiyanchi nisa killka-
riska kan— nisa Jesus rimarka.

¹² Apukuna Jesus rimaskata uyasa —ñukanchirayku chay
kwintuwa yuyachirka— nisa rimanakurka. Chasnapi yuyarinakurka
—imasna rasata hapirinka— nisa. Ranti runakunata manchasa mana
ushanakurkachu. Chasna kasa paykuna Jesusta sakisa rinakurka.

Runakuna hatun apuma pagana kullkimanta

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³ Apukuna Jesuswa piñariska kanakurka. Chasnapi fariseo
bulamanta maykankunata, apu Herodeswa wankuriska

bulamantapas maykankunata Jesuspama mantanakurka. Rinkapa mantanakurka Jesusta tapunawa kamasa turkachinkapa. ¹⁴ Jesus-pama shamusa rimanakurka:

—Yachachikama, kan mana llullasa shutita rima kaskata yachanchi. Mana pita manchasa runakunata kuskata yachachinki. Tukuy runakunata alita yachachinki Dios munaskata rurasa kawsankapa. Kuna ñukanchita rimay: Ñukanchipa Roma hatun apurayku kullkita pagana balinchu, manachu balin. Paganachu, manachu pagana. Imata ninki.—

¹⁵ Jesus riksirka paykuna alishina tukusa payta hapichina-yaskata. Jesus rimanma —pagana kanchi— nisa, chay payta turkachinayakuna ñukanchi Israel runakunamanta apukunata rimakrinakunma payta kastigachinkapa. Jesus rimanma —mana alichu pagankapa— nisa ñukanchipa Roma hatun aputa rimakrinakunma payta kastigachinkapa. Chasna payta turkachinaya paykuna tapunakuskata uyasa Jesus nirka:

—Imaraykuta ñuka rimankapa rahuskapi hapinayawankichi. Shu kullki karata rikuchiwaychi.—

¹⁶ Kullki karata rikuchinakurka. Jesus chayta rikusa tapurka:

—Kay kullki karapi pipa umata rikuchin.—

Tapupi uyasa kutipanakurka:

—Ñukanchipa Roma hatun apupami.—

¹⁷ Jesus nirka:

—Hatun apupata hatu apuma kuychi. Diospata Diosma kuyichiⁱ.—

Chasna Jesus yapa yachaywa kutipaskata uyasa runakuna yapa mancharinakurka.

ⁱ **12.17** Imasna chay kullki kara hatun apupa umata rikuchirka, Dios runata payshina ruraskarayku runa Diospa dibuhu rikuchiskashina kan. Chasna kapi Dios runapa amu kan, ñukanchipa kawsay Diosma kuyanashina payrayku kawsana kanchi.

Ñukanchi wañupi kawsay mana tukurinamanta

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸Pakrikuna wankuriska Saduceokuna niska bulamanta maykankuna Jesusma paktanakurka. Paykuna —wañuskakuna mana kawsarinakunkachu— nisa yuyarinakun. Chasna kapi Jesusta tapunakurka:

¹⁹—Yachachikama, Moises killkaskakunapi kasna killkara tiyan:

Warmiyu runa wañupi paypa warmi wawa illa sakiripi kari wañupa wawki chay warmiwa kasarana kan.

Paykuna kari wawata tupapi
wañuskapa shutita churay tukunka nisa killkaska kan.

²⁰Kuna alita uyaway. Kanchis wawkipura kanakurka. Ruku wawki shu warmiwa kasararka. Ranti manara wawata charinakuskapi wañurka. ²¹Washa chay wawki wañumanta kipa wawki chay wakcha warmillawa kasararka. Chasnallata paypas wawa illa wañurka. ²²Tukuy kanchis wawkipura washa washa chay wakcha warmillawa kasaranakurka. Tukuykuna wawa illa wañunakurka. Puchkaypi warmipas wañurka. ²³Ña kawsarina punchapi tukuy chay kanchis wawkikuna chay warmillawa kasa raska kapi pipa warmita kanka.—

²⁴Chasna rimanakupi Jesus kutipasa nirka:

—Dios ñupa uras killkachiskata mana yachasa, Diospa ushay tapas mana riksisa pantarankichi. ²⁵Wañuskakuna kawsariska washa kasarana mana tiyankachu. Hawapachapi kawsa anhelkunashina mana kasarasa kawsanakunka. ²⁶Moises ñupa uras killkakunapi niskata alita yachankichi. Wañuskakuna mana wañuska sakirinamanta ruparaska yuramanta Dios payta kasna rimarka:

Ñuka Abraham mañaraska Dios, Isaac mañaraska Dios,
Jacob mañaraska Diosmi kani nisa rimarka.

²⁷Payka mana kanchu wañuskakuna mañaraska Dios, kawsakuna mañaraska Diosmi kan. Chayrayku kankunaka —ñukanchi wañupi kawsay tukurinka— nisa yuyariskawa yapa pantarankichi.

Diospa yali ali kamachi shimimanta

(Mt. 22.34-40)

²⁸Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakanamanta shu killkakama Jesus pakrikunawa kwintaskata uyarka. Chayta uyasa chay killkakama Jesus pakrikunata yachaywa kutipaskamanta kushiyarka. Chasnapi Jesusta tapurka:

—Runa paktachinkapa Dios sakiska kamachina shimikunamanta maykanta yali ali kan.—

²⁹Jesus kutipasa nirka:

—Yali ali kamachina shimi kaymi:

Uyaychi, Israel runakuna:

Tukuykunapa apu ñukanchi mañaraska Dios shuklla tukuykunata manta apumi kan.

³⁰Tukuykunapa apu kankuna mañaraska Diosta llakina kankichi
tukuy shunkuwa, tukuy kawsaywa,
tukuy yuyaywa, tukuy ushaywapas.

Chaymi yali ali kamachina shimi. ³¹Chay kamachina shimishinallata kaymi:

Shukunata kan kikintashina llakina kanki.

Chaykunamanta mana tiyanchu yali ali kamachina shimi.—

³²Chay killkakama runa Jesus rimaskata uyasa nirka:

—Alimi, yachachikama, shutita nirkanki —shuklla Dios tyan— nisa. ³³Diosta tukuy shunkuwa, tukuy yuyaywa, tukuy kawsaywa, tukuy ushaywa llakinami kanki, shukunataka kan kikintashina llakinami kanki. Chay kamachina shimikunata paktachinkapa yali balin wañuchiska aychata Diosrayku nisa rupachinamanta.—

³⁴ Killkakama ali yuyawa rimaskata uyasa Jesus payta nirka:
 —Kan ña Dios amuyaska runa tukunkapa rahunki.—
 Chay urasmanta tukuy manchanakurka Jesusta astawa tapunkapa.

**Dios mantana kishpichi runa Davidpa
 miray kana kaskata rimanakuskamanta**

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Jesus Diosta mañana wasipi yachachisa nirka:
 —Imasna yachachinayasata Dios ñupa uras killkachiska kill-
 kata kutillata killkakamakuna rimanakun: —Dios mantana kish-
 pichi runa ñupa uras kawsa apu Davidpa miray kana kan— nisa.
³⁶ Diospa Samay payta rimankapa yuyachipi shamuna kishpichi
 runata yuyarisa Davidllata runakunata rimarka:

Tukuykunapa apu Dios ñukapa amu kishpichi runata nirka:
 —Ñuka yacha maki partima tiyari, kanwa piñarikunata
 ñuka yalinakama— nisa Dios rimarka.

³⁷ Hatun apu David kawsaska uras, Dios kishpichi runata manara
 mantaskapi David kikin payta nirka —ñukapa amu— nisa. Chasna
 apu David rimaskamanta yachanchi David kawsaska uras chay kish-
 pichi runa ña kawsa kaskata, ña Davidmanta yali hatun apu kaskata.
 Chasna kapi yachachiwaychi, imasnata Davidpa mirayllata kanka.

Chasna rimapi tukuy chaypi kaska runakuna kushiyasa Jesus
 ali yachachiraskata uyanakurka.

**—Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata
 killkakamakunamanta kuyrarichi— nisa Jesus rimaskamanta**

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesus Diosta mañana wasipi yachachirasa katirka:
 —Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakama-
 kunamanta kuyrarinkichi. Tukuymanta yali bali runakuna-
 shina suni churariskawa purinata munanakun. Ñampikunapi

balichiskatashina saluray tukunata gustanakun. ³⁹Diospa shimita yachana wasikunapi ñupapi tiyarinakun, balichiska runakunapa tiyarinakunapi. Chasnallata hishta mikunapi ñupapi tiyarinakunapi tiyarinata munanakun. ⁴⁰Wakcha warmikunata llullachisa mana pinkasa paykunapa imakunata kichunakun. Paykuna kikinrayku sakirinkapa mañanakun: —Diosta kushiyachinkapa kuyana kankichi— nisa. Chay mana ali ruraskakuna pakalla sakirinkapa ali tukuskashina munturina wasikunapi unayta Diosta mañanakun. Chasna ruranakupi Dios paykunata tukuy runakunamanta yali sinchita kastiganka.—

Wakcha warmi kullkita kuyanamanta

(Lc. 21.1-4)

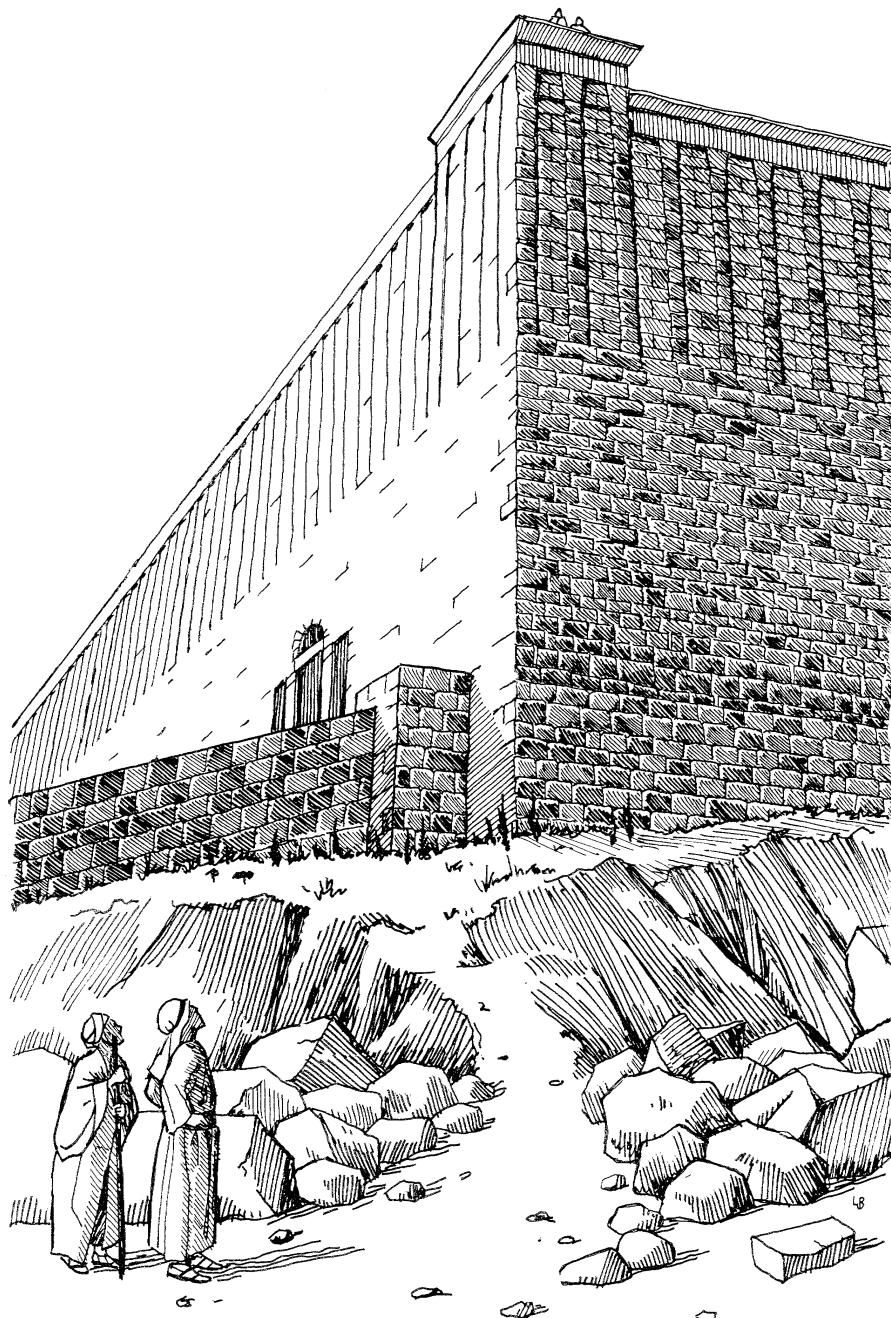
⁴¹Shu puncha Jesus Diosta
mañana wasipi tiyararka
Diosma kuska kullkita waka-
china kaha mayapi. Chaypi
tiyarisa runakuna chay kahapi
kullkita churaraskata riku-
rarka. Kullkiyu runakuna
achka kullkita churanakurka.

⁴²Chasnapi shu mana imayu
wakcha warmi paktarka.
Ishkay kullki karashtuta
churarka. ⁴³Chayta rikusa
Jesus pay yachachiskata kati-
kamakunata kayasa nirka:

—Alita uyawaychi. Kay
wakcha warmi tukuyku-
namanta yalikta churarka.
⁴⁴Chay achka kullkiyu

© 1996 David C. Cook

runakuna puchuskamanta churanakurka. Ranti kay wakcha warmi pay chariskata illakta kurkami— nirka.

**Kay pacha manara tukuripi imasna
tukunka Jesus kwintaskamanta**

(Mt. 24.1-28; Lc. 21.5-24)

13 ¹Jesus pay yachachiskata katikamakunaynti Diosta mañana wasimanta llukshirasa shu katikama chay wasi wasikunawa muyukta kaskama rikuchisa Jesusta rimarka:

—Yachachikama, rikuy jima hatun rumikunawa rurariska kan, ima suma rikuri wasikuna!—

²Jesus rimarka:

—Kunashitu kay hatu suma rikuri wasikunata rikunkichi. Ranti nima shuk rumi hawapura mana sakirinkachu. Illakta tulachi tukunakunkami— nisa.

³Purisa riraskapi Olivos urkuma paktanakurka, Diosta mañana wasi kuskapura kaskama. Jesus chaypi tiyarirka. Pedro, Santiago,

Juan, Andrespas paypama mayayarisa mana pi uyaskapi tapuna-kurka:

⁴—Ima urasta Diosta mañana wasi chasna tulachi tukunka. Imata rikusa ña tulachi tukunkapa rahuskata yachanchi.

⁵ Jesus kutipasa nirka:

—Kuyrarichi ama shukunapapi llullachi tukunkapa. ⁶Achka runakuna ñukaparanti shamuskashina rimanakunka: —Ñuka Dios mantamuska kishpichi runami kani— nisa. Chayta uyasa achka runakuna llullachi tukunakunka —shutimi rimanakun— nisa. ⁷Kankuna shu karu llakta shu karu llaktawa makariskata uyasa ama manchaywa kaychichu. Maya llaktakunapas makarinkapa rahuskata uyasa ama manchaywa kaychichu. Manara kay pacha tukuriskapi chasna makarinakuna tiyankami, ranti kay pacha chayra mana tukurina uraschu. ⁸Shu llaktamanta runakuna shu llaktamanta runakunawa makarinakunka. Shu laya runakuna shu laya runakunawa wañurinakunka. Maykan partikunapi allpa kuyurinakuna tiyanka. Hatun yarkaypas tiyanka. Chaykunawa kay pacha tukurinkapa rahupi ñakarinakunka kallarinakunkami. Washa yali manchaypa yali manchaypa ñakarinakunka tiyanka.

⁹Chay uras kuyrarisa kawsaychi. Kankunata hapisa apukuna munturinama pushanakunka kastigachinkapa. Diospa shimita yachana wasikunapi kankunata liwachinakunka. Ñukawa sinchikusa kawsakuna kaskarayku piñariska runakuna kankunata hapisa pushanakunka hatun apukunapama kastigachinkapa. Chaypi paktasa apukuna ñupapi ñukamanta rimana kankichi. ¹⁰Kay pacha chayra mana tukuriskapi Diospa kushi shimita tukuy partikunapi uyachina minishtirin. ¹¹Kankunata apukunapama pushanakupi kankuna rimankapa rahuskata ama yuyarisalla kaychichu. Chay urasllapita Dios kankunata rimana kaskata yuyachinka. Mana kankuna kikin yuyaymantachu rimankichi, Diospa Samay yuyachiskallata rimankichi.

¹²Shu runa paypa wawkita wañuchinkapa hapichinka. Shu yaya paypa churita hapichinka —wañuchinakuchu— nisa. Chasnallata churikuna yayakunawa piñarisa yayakunata wañuchi-nkapá hapichinakunka. ¹³Kankuna ñukawa sinchikusa kawsakuna kaskarayku tukuykunapapi piñay tukunkichi. Maykanpas wañunakama mana sakisa ñukawa sinchikusa kawsa runa Dios kastiganamanta kishpichi tukunkami.

¹⁴Shu puncha Diosta mana balichi runa mana alikunata Diosma rupachisa rikuchiskata rikunkichimi payrayku mana yaykuypa kaskapi. (Kay killkata leyikuna, ima pasana kaskata rikusa paktarinata yachaychi.) Chay uras Judea allpapi tiya runakuna urkukunama kallpasa mitikunakuchu. ¹⁵Balla wasi hawapi ka runakuna utkalla uraykumunakuchu. Ama imatapas apankapa wasi ukuma yaykunakuchu. ¹⁶Chakrapi kakuna wasima ama kuti rinakuchu churarinakunata apakrinkapa. Chaymantalla kallpasa urkukunama mitikunakuchu. ¹⁷¡Aylla chichu warmikuna, wawata chuchuchira warmikunapas! Chay uras paykuna yapa ñakarinakunka. ¹⁸—Chay mitikuna uras ama tamya chirí killakunapi kachu— nisa Diosta mañaychi. ¹⁹Chay punchakuna manchaypa ñakarinakunka tiyanka. Kay pacha ruray tukuska urasmanta chasnashina ñakarinakunka manara tiyarkachu, chay washapas mana kuti tiyankachu. ²⁰Chay ñakarinakunka unayapika tukuy runakuna wañunakunma. Ranti Dios payta kasusa kawsankapa maskaska runakunata llakisa chay ñakarinakunka mana unayankapa sakinka.

²¹Chay uras maykan runakuna rimanakunka: —Rikuy, kaypimi Dios mantamuska kishpichi runa.— Mana kasaka rimanakunka: —Chaypimi Dios mantamuska kishpichi runa— nisa. Paykunata ama uyankichichu. ²²—Ñuka Dios mantamuska kishpichi runa kani— nisa yanka rimakunka tiyanka. —Dios rimaskata kwintani— nisa llullasa rimakunapas tiyanka. Hatun

ushaywa ranakunata rasa runakunata llullachinakunka. Paykuna ushasaka Dios payta kasusa kawsankapa maskaska runakunatapas llullachinakunka. ²³Chayra manara paktariskapi tukuy chay pasana kaskata ñuka kankunata kwintarani. Chayta yachasa yuyankichi, kuyrarisa kawsaychi.

Dios mantamuska runa kuti shamunamanta

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

Jesus rimasa katirka: ²⁴Kay pacha tukurinkapa rahuskapi manchaypa ñakarinakunawasha, inti yana tukunka, killapas mana ña rikuchinka. ²⁵Estrellakuna hawapachamanta urmanakunka. Hawapachapas chukchurinka. ²⁶Chasnapi Dios mantamuska runa sinchi ushaywa puyukunapi shamuska rikurisha. ²⁷Anhelkunata mantamusha Dios maskaska runakunata tukuy partimanta tantachinkapa. ²⁸Igu kaspi yurapi tukuskata rikusa yachakuychi. Igu kaspi yura rama llulluyapi mushu panka llukshipi yachankichi inti killakuna paktamuraskata. ²⁹Chasnallata kankuna ñuka kuna rimaskashina tukuraskata rikusa, ñuka paktamunkapa rahuskata yachankichi. ³⁰Alita uyawaychi. Kuna kawsa runakuna chayra manara wañunakupi ñuka rimaskashina paktarinkami. ³¹Hawapacha kay pachapas tukurinkami. Ranti ñuka rimaska shimi chikapami kan, tukuy paktarinkami.

³²Tukuy ñuka rimaskashina tukuna kan, ranti ima uras kanata mana pi yachanchu. Punchapi kasa tutapi kasa mana yachanchi. Hawapachapi kawsa anhelkunapas mana yachanachu, ñukapas Dios mantamuska runa mana yachanichu, Dios Yayallami yachan. ³³Chayta yachasa yuyankichi, kuyrarisa kawsaychi. Kay pacha tukurina urasta mana yachankichi.

³⁴Kasnashinami kanka: Shu runa karuma rinayasa manara risa pay trabahachiska runakunata rimarka: —Ñuka wasita, chakrakunata kuyraychi— nisa. Karan runama kikin trabahuta kurka.

Paypa wasi punkuta kuyrakamata rimarka: —Ñuka wasita alita kuyrapanki ñuka shamenakama.— Chay rimaskawa pay traba-hachiska runakunata sakisa karuma rirka.³⁵ Kankuna kankichi chay amu cuti shamenakama sakiska runakunashinami. Chasna kasa tukuy uras ali yuyaywa kawsana kankichi. Mana yachanki-chichu imasnapimi shamusha, tutayaraskapichu, chawpi tutachu, kari wallpa kantaraskapichu, pakarinapichu. Kankuna ima urasmi ñuka cuti paktamunata mana yachapi tukuy uras ñuka rimaskata alita kasusa kawsaychi.³⁶ Chayta kankunata rimani ñuka paktamuna uras kankunata mana puñuraskatashina tupanakapa, mana alita rasa kawsaraskata.³⁷ Kankunama rimaraskata tukuy runakunarykumi kan: Tukuy uras ñuka rimaskata rasa kawsaychi.

Jesusta wañuchinkapa kwintarinakuskamanta

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 ¹Paskwa hishta puncha kankapa ishkay puncha chayra pishirka. Pan mana punkichiskata mikuna punchaku-napas kallarinkapa ishkay puncha chayra pishirka. Chasnapi pakrikunapa apukuna kwintariranakurka Dios ñupa uras killka-chiska killkata kutillata killkakamakunawa imasnata Jesusma hawachinata usharinka hapichisa wañuchinkapa. ²Paykunapura rimarinakurka:

—Hishta punchakunapi payta hapinkapa mana balinchu. Runakuna piñarisa ñukanchita wañuchinakunkachari— nisa.

Shu warmi suma asna wirawa Jesusta armachiskamanta

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³Jesus Betania llaktapi karka. Simonpa wasipi kahurka. Chay Simon ñupa uras millay karachayu kaskarayku runakuna payta shutichinakurka —millay karachayu— nisa.

© 1996 David C. Cook

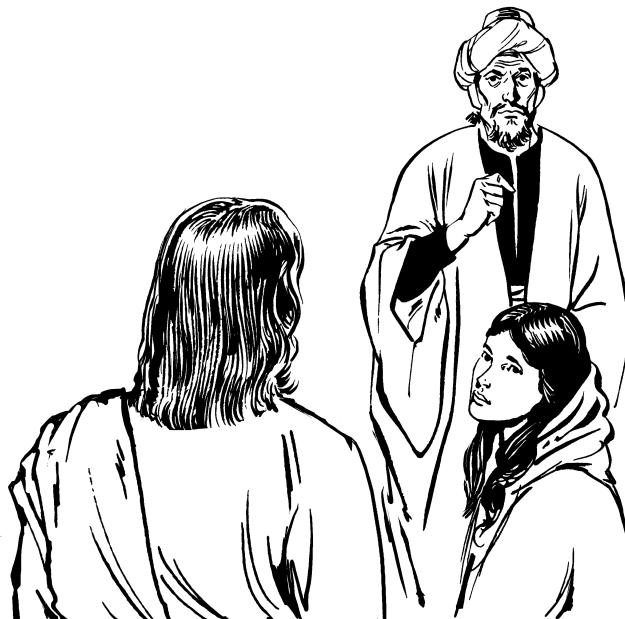
Jesus Simonpa wasipi shukunawa parihu mikuranakuskapi
shu warmi shamurka. Yapa bali suma asna nardu sisamanta
wirayu alabastro^j rumimanta rurariska butillashtuta
apamurka. Jesus tiyaskama mayayasa butillashtu kunkata
pakisa chay suma asna wirata Jesuspa uma hawapi talirka.
⁴ Maykankuna chayta rikusa, yapa piñarisa paykunapura rimiranakurka:

^j 14.3 Suma yura rumi kan, mana yapa sinchi.

—Imaraykuta chasna yanka hichan chay yapa bali suma asna wirata. ⁵Ñukanchi rantichinata ushanchima karka kinsa pacha puncha yali trabahasa ganaska tupupi, chay kullkiwa mana imayu runakunata yanapankapa— nisa chay warmita piñana-kurka.

⁶Chasnapi Jesus rimarka:

—Ama kay warmita pinkachisa rimaychichu. Kushilla kankapa sakichi. Ñuka alipa rawarka. ⁷Mana imayu runakuna tukuy uras kankunawa kanakunmi, kankuna munaska uras paykunata yanapanata ushankichi. Ranti ñuka mana tukuy uras kankunawa kashachu. ⁸Kay warmi pay ushaska tuputa rarka. Ñuka wañupi ñukapa ayawa rurana kaskata ñuparisa ñuka aychata chay suma asna wirawa armachirka. ⁹Alita uyawaychi. Tukuy partipi ñukamanta kushi shimita kwintanakupi kay warmimanta yuyarisa pay raskata kwintanakunka.—

© 1996 David C. Cook

Judas Jesusta hapichinkapa yuyarisa kawsaskamanta

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Jesus yachachiskata chunka ishkay katikamakunamanta shuka, Queriot llaktamanta runa Judas, pakrikunapa apukunapama rirka. Paykunawa kwintarisa —ñuka Jesusta hapichisha—nirka.

¹¹ Pay rimaskata uyasa pakrikunapa apukuna kushiyanakurka. —Kan payta hapichipi ñukanchi kullkita kanma kurinka—rimanakurka.

Chay urasmanta Judas yuyarisa kawsarka —ima puncha, ima uras ali kanka Jesusta hapichinkapa— nisa.

Jesuspa puchkay mikunamanta

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23; Jn. 13.21-30)

¹² Pan mana punkichiskata mikuna hishtapi punta puncha borreguta wañuchina uraspi Jesus yachachiskata katikamakuna payta tapunakurka:

—Maypita munanki ñukanchi Paskwa mikunata alichinkapa.—

¹³ Tapunakupi Jesus pay yachachiskata ishkay katikamakunata kasna nisa mantarka:

—Jerusalen llaktama richi. Chaypi shu yaku mankata apa runata tupankichimi. Payta katichi. ¹⁴ Pay yaykuraska wasipi chayllapita yakyunkichi. Chay wasi amuta ninkichi: Ñukanchita yachachikama kanta tapun: Maypita mikuna kwartu kan ñuka yachachiskata katikamakunaynti Paskwapi borreguta mikunkapa nisa. ¹⁵ Pay hawa patapi shu hatu kwartuta kankunata rikuchinaki tukuy ñukanchipa minishtiskakunawa. Chaypi mikunata alichinkichi.—

¹⁶ Chasna Jesus rimapi chay pay yachachiskata ishkay katikamakuna rinakurka. Jerusalen llaktapi paktasa tukuy Jesus rimaskashina tupanakurka. Chayllapi Paskwa mikunata alichinakurka. ¹⁷ Tutayapi Jesus pay yachachiskata chunka ishkay

katikamakunaynti chayma rinakurka. ¹⁸Paykuna mesa muyukta siririsa shu parti makiwa nitirisa mikuraskapi Jesus nirka:

—Alita uyawaychi. Kankunamanta shu ñukawa mikura ñukata hapichinkapa rahun wañuchiwankapa.—

¹⁹Chayta uyasa pay yachachiskata katikamakuna yapa llakiri-nakurka. Karan shuk shuk Jesusta tapunakurka:

—Mana yuyarinki ñuka kanta hapichi kaskata, manachu— nisa.

Chupi mesapi shu kallana tiyarka. Chay kallanapi lapayachiska mikuna tiyarka paykuna mikuna panta hukuchinkapa. ²⁰Chasna kapi Jesus kutipasa nirka:

—Kankunamanta shukmi kan. Ñukawa parihu panta kallanapi hukuchi runa ñukata hapichimi kanka. ²¹Kay Dios mantamuska runa wañuchi tukuna kani Dios ñupa uras killkachiskashina tukunkapa. Ranti ñaylla chay ñukata hapichi runa! Yapa ñakarinkami. Ali kama karka chay runapa mama mana payta pakarichinma karka.—

²²Mikuranakupi Jesus mikuna panta hapirka. Diosta pakrachusa panta pakisa paykunama kurka:

—Hapichi, kay pan ñuka aychashinami kan— nisa rimarka.

²³Washa shu basuta hapirka. Diosta pakrachusa paykunama pasachirka. Tukuy paykuna upyanakurka. ²⁴Chasnapi paykunata nirka:

—Kay vinu ñuka yawarshinami. Ñuka wañupi yawar shuturinarayku achka runakuna paykunapa huchakunamanta pichay tukuska kanakunka. Chaywa Dios paktachinkami —runaku-nawa wankurisha— nisa rimaskata. ²⁵ Alita uyawaychi. Vinuta ña mana kuti upyashachu kay pachapi. Ranti shu puncha ñuka Yaya mushu pachapi tukuypa apu kahuskapi kuti kankunawa parihu mushu vinuta upyashunchi.—

²⁶ Jesus chasna rimaskawasha Paskwa mikunata kantasa tukuchinakurka. Chaywasha Olivos^k niska urkuma rinakurka.

© 1996 David C. Cook

^k 14.26 Olivos wayuyu tarpu kaspi yurakuna chay urkupi wiñaskarayku chay urkuta shutichinakurka Olivos urku. Olivos wayuta kachi yakupi churasa aceituna rimanakun.

Pedro mana sakiskankichu Jesusta rimaskamanta

(Mt. 26.30-35; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁷Jesus pay yachachiskata katikamakunaynti Olivos urkupi paktaskapi paykunata rimarka:

—Dios ñupa uras killkachiskapi kasna riman:

Borregukunata kuyra runata wañuchishami.

Pay wañupi borregukuna karanma mitikusa rinakunka.

Chay killkapi rimaskashina kuna tuta tukuy kankuna —yankamanta paywa sinchikuskanchi— nisa ñukata sakiwankichi.

²⁸Ranti ñuka wañuskawasha Dios kawsachiwankami.

Kawsachi tukusa ñuka kankunata ñupassa Galilea allpama risha.—

²⁹Pedro chayta uyasa nirka:

—Tukuykuna kanta sakinakupipas ñuka kanta katishami.—

³⁰Jesus payta nirka:

—Alita uyaway. Kuna tuta kari wallpa chayra ishkay kuti manara kantapi kan ñukamanta kinsa kuti rimanki: —Payta mana riksinichu— nisa.—

³¹Pedro kuti rimarka:

—Kanwa parihu ñuka wañuna kapipas kanta hichusa mana sakiskankichu.—

Tukuy shu katikamakunapas chasnallata rimanakurka.

Getsemani niska pampapi Jesus Diosta mañaskamanta

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³²Jesus pay yachachiskata katikamakunawa kwintarisa rirana kuskapi tarpuska wayu kaspi yurakuna kaskama paktanakurka, Getsemani niskama. Jesus pay yachachiskata katikamakunata nirka:

—Kaypi tiyaraychi, ñuka Dioswa kwintarikrinkapa rahuni.—

© 1996 David C. Cook

33 Chasna nisa Pedrota, Santiagota, Juantapas pushasa chay-nishtuma rirka. Shunku chukchukta llakirisa sinchi manchay Jesusta hapirka. 34 Chasna tukusa nirka:

—Shunku llakiriskawa sinchiyanayapi wañunkapa rahuska-shina tukuskani. Kankuna kayllapi Diosta mañasa sakirichi. Ama puñunkichichu.—

© 1996 David C. Cook

35-36 Jesus chaynima risa allpama shitarisa Diosta mañarka usharipi sinchi ñakarina paktamunkapa rahuskamanta payta kishpichinkapa. Kasna nisa mañarka:

—Yaya, kan tukuya ushanki. Ñuka sinchi ñakarinkapa rahu-skamanta kishpichiwanki. Ranti ama ñuka munaskashina rura-richu, kan munaskashina tukuchu.—

37 Chasna mañaskawasha kuti kinsa sakiska pay yachachiskata katikamakunapama risa puñuraskata tuparka. Chasnapi Pedrota ñupa shuti kaskawa rimarka:

—Ay Simonlla, puñurankichu. Manachu usharkanki shu urallapas Diosta mañasa chapawankapa. 38 Mana puñusa Diosta mañaychi huchata ranayaskata mana rankapa. Kankuna ali munaywa kasapas mana huchalinkapa yapa sampa kankichi chay munaskata paktachinkapa.—

39 Chasna nisa Jesus kutillata Diosta mañankapa rirka. Ñupa mañaskashina kuti mañarka. 40 Kuti mañaskawasha chay kinsa pay yachachiskata katikamakuna kaskama paktasa paykunata kuti puñuraskata tuparka. Yapa puñunayaywa kanakusa kuti puñuska kanakurka. Jesus paktapi kawsarisa imata rimankapa

mana yachanakurkachu. ⁴¹Kinsa kuti risa kinsa kuti paykunapama shamusa pay yachachiskata katikamakunata nirka:

© 1996 David C. Cook

—Chayra puñurankichi. Chaykamalla karka. Ura ña paktari-skami Dios mantamuska runa hapi tukunkapa. Huchasapa runa-kunapapi kuy tukushami. ⁴²Hatarichi. Hakuychi. Ñukata hapichi-kama runa ña shamuran.—

Jesusta hapinakuskamanta

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³Jesus rimaraskapi Judas shamurka. Pay chunka ishkay Jesus yachachiskata katikamakunamanta shu karka. Paywa parihu shu runa bula kaspikunawa ishkay partimanta filuyu sawlikunawa shamunakurka. Pakrikunapa apukuna, Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakuna, ñukanchi Israel runa-kunapa kamachi rukukunapas chay runa bulata mantanakuska karka. ⁴⁴Manara paktapi Judas paykunata rimaska karka:

—Ñuka muchana runa kankuna maskaska runami. Payta hapisa alita watasa pushankichi.—

© 1996 David C. Cook

45 Chasna kapi Judas Jesusma mayayarisa —Yachachikama— nisa payta mucharka.

46 Judas chasna muchaskawa Jesus kaskata riksichipi chay runa bula Jesusta hapisa pushanakurka. 47 Jesuswa kaskakunamanta shu runaka ishkay partimanta filuyu sawlita hapisa pakrikunapa hatun aputa yanapa runata kishpilla kuchusa paypa nikrillata pitirka. 48 Jesus chay runa bulata nirka:

—Shuwa runachu kani, kankuna kaspikunawa, ishkay partimanta filuyu sawlikunawa ñukata hapi shamuwankapa. 49 Karan puncha kankunata yachachisa Diosta mañana wasipi kankunawa parihu

karkanimi. Chaypi kaskapi mana hapiwarkankichi. Kuna chasna hapi tukunimi Dios ñupa uras killkachiskashina tukunkapa.—

⁵⁰Chasna rimapi Jesuswa parihu kaskakuna payta sakisa kallpasa mitikunakurka. ⁵¹Shu malta runa katanawa pilluriska Jesusta katisa rirarka. Paytapas hapinakurka. ⁵²Chasnapi kata-nata sakisa llushpirisa llata kara kallpasa mitikurka.

Pakrikunapa hatun apupa ñupapi Jesusta tapunakuskamanta

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³Jesusta pakrikunapa shuklla hatun apupama pushanakurka. Chaypi pakrikunapa apukuna, ñukanchi Israel runakunapa kamachi rukukuna, Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunapas munturisa chapanakurka. ⁵⁴Pedro karumanta

katisa pakrikunapa hatun apupa wasikunawa muyukta kaska chusha pampapi yaykurka. Chaypi kuyrakamakunawa parihu nina mayapi tiyarikrirkka kununkapa.⁵⁵ Pakrikunapa apukuna tukuy shu apukunaynti ñukanchi Israel runakunapa apukuna munturina bulamanta, Jesusta wañuchinata munasa maykan payta hawachisa rima runata maskanakurka. Ranti mana tupanakurkachu.⁵⁶ Achka runakuna llullasa Jesusmanta rimanakupipas mana parihumanta rimanakurka. Paykuna rimaska karan laya karka.⁵⁷ Puchkaypi mayka runakuna llullasa paymanta kasna rimanakurka:

—Ñukanchi uyarkanchi pay kasna niskata:⁵⁸ —Ñuka tulachi-shami kay runa raska Diosta mañana wasita. Kinsa punchapi Diosta mañana wasita rurashami, mana runa raska laya wasita—nisa.—

⁵⁹ Chasna rimanakusapas paykuna kwintaskakuna chikan laya kanakurka.

⁶⁰ Chasna kapi pakrikunapa hatun apu tukuykuna ñupapi shayarisa Jesusta tapurka:

—Kanta hawachisa rimaskata uyasa manachu imata rimanki.—

⁶¹ Ranti Jesus chunlla uyarka. Pakrikunapa hatun apu kutillata payta tapurka:

—Kanka ñukanchi chaparaska Dios mantamuska kishpichi runachu kanki. Diospa Churichu kanki.—

⁶² Jesus kutipasa nirka:

—Ari, ñukami kani. Shu puncha ñukata, kay Dios mantamuska runata cuti rikuwankichi. Yapa ushayu Diospa yacha maki partima tiyaraskata rikuwankichi. Puyukunawa shamurata rikuwankichi.—

⁶³ Chayta uyasa pakrikunapa hatun apu yapa piñarisa paypa hawa churariskata likirka piñariskata rikuchinkapa. Chasna rasa nirka:

—Kuna shuti ña mana shukta minishtinchichu pay mana ali raskata rimakamata. ⁶⁴ Kankunalla pay Dioswa parihu kanayasa Diosta piñachina rimaskata uyarkankichi. Imatata ninkichi.—

Tukuykuna shu yuyayllawa rimanakurka:

—Pay wañuchi tukuna kan.—

⁶⁵ Mayka runakuna payta tyukankapa kallarinakurka. Paypa ñawita tapasa payta makasa
rimanakurka:

—Rimay, pita kanta
makaran.—

Chaypi kuyrakamakunapas
payta makaranakurka.

**Pedro —Jesusta mana
riksinichu— nisa rimaskamanta**

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62;

Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Jesus makay tukuskapi
Pedro wasikunawa muyukta
kaska chusha pampapi

© 1996 David C. Cook

tiyararka. Chasnapi pakrikunapa hatun aputa shu yanapa warmi shamurka.⁶⁷ Pedro nina mayapi kunuraskata rikusa alipacha paypama rikurka. Washa payta nirka:

—Kanpas chay Nazaret llaktamanta Jesuswa purira karkanki.—

⁶⁸ Pedro nirka:

—Chay runata mana riksinichu. Imamantachari kan rimawanki mana yachanichu.—

Chasna nisa wasikunawa muyukta kaska chusha pampamanta llukshinama riska, wasikuna mayapura kaska chupi chupima. Yaykuna chimpapura punkukuna chupipi shayarikrirkka. Chasnapi kari wallpa kantarka.

⁶⁹ Chay yanapa warmi Pedrota kuti rikusa shu chaypi tiyakunata rimarka:

—Kay runa chay hapi tukuska runawa purikunamantami kan.—

⁷⁰ Pedro nirka:

—Mana paywa purikunamantachu kani.—

Shukratuwasha chaypi kaska-kuna Pedrota rimanakurka:

—Shutipacha kan Jesuswa purikunamantami kanki, Galileamanta runa kaskarayku.—

⁷¹ Pedro piñarisa rimankapa kallarirka:

—Ñuka llullasa rimapi Dios kastigawachu. Shutipacha mana riksinichu chay runata, maykamantami kankuna rimarawanikichi.—

⁷² Chay urasllapita kari wallpa kutillata kantarka. Chayta uyasa Pedro Jesus rimaskata yuyarirka:

© 1996 David C. Cook

Kari wallpa ishkay kuti chayra manara kantapi kan ñukamanta kinsa kuti rimanki —payta mana riksinichu— nisa. Chayta yuyarisa Pedro yapá wakankapa kallarirka.

Jesus Pilatopa ñupapi kaskamanta

(Mt. 27.1-2; Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 ¹Punchayamuraskapi tukuy ñukanchi Israel runakunapa apukuna Jesuswa imana ruranata kwintariranakurka.

Kanakurka: Pakrikunapa apukuna, ñukanchi Israel runakunapa kamachi rukukuna, Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakuna, shu apukunapas. Ñukanchi Israel runakuna Roma runakunapapi amuyay tukuska kapi ñukanchi apukuna shu yuyayllawa tukusa Jesusta watasa Romamanta apu Pilatopama pushanakurka. ²Chayma paktachinakupi Pilato Jesusta tapurka:

—Kan Israel runakunapa hatun apuchu kanki.—

Jesus kutiparka:

—Ari, kan shutipa rimanki.—

³⁻⁴Pakrikunapa apukuna Jesusta achkata hawachisa rimana-kupi Pilato kutilata Jesusta tapurka:

—Manachu sinchikusa kutipanki. Yuyari imasna kanta achkata hawachisa rimanakunmi— nisa.

⁵Ranti Jesus chunlla uyarka, mana shu shimillatas rimar-kachu. Mana imata rimapi Pilato mana yacharkachu imata yuya-risa rimanata.

—**Jesusta kruspi klabasa wañuchi— nisa kaparinakuskamanta**

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38—19.16)

⁶Paskwa hishta punchakunapi Pilato shu mana alita rura-kuna tapana wasipi tapara runata kachari karka, ñukanchi Israel runakuna mañaska runata. ⁷Chay uras shu runa tapara Barrabas shutiyu tiyarka. Roma runakunawa piñari bulamanta kasa, chay piñari bulamantalla shuk runakunawa parihu tapay tukuska kanakurka. Romamanta aputa hichunayasa paypa suldaruku-nawa makarinakuskapi Barrabas shuk runata wañuchirka. Chay-rayku tapay tukurka. ⁸Barrabas chasna tapaska kahuskapi Israel runakuna apu Pilatopama risa mañanakurka:

—Karan wata kan raskata ruray. Shu tapara runata kachari— nisa.

⁹⁻¹⁰ Apu Pilato yacharka pakrikunapa apukuna paykunalla apu kanayasa Jesuswa piñariska kanakuskata. Chasna piñariskarayku Jesusta paypama pushamunakuskata yacharka. Chayrayku maña-kama runakunata tapurka:

—Kay Jesustachu kacharisha. Munankichichu kankuna —ñukanchi Israel runakunapa hatun apu— niska runata ñuka kacharinkapa.—

¹¹ Ranti pakrikunapa apukuna chay munturiska runakunata rimanakurka —Barrabasta kachari— nisa rimanakunkapa.

¹² Chasnapi Pilato chay runakunata tapurka:

—Imata ñuka rankapa munankichi chay kankuna —ñukanchi Israel runakunapa hatun apu— niska runata.

¹³ Tapupi sinchita kaparinakurka:

—Payta kruspi klabasa wañuchi— nisa.

¹⁴ Chasna kaparinakupi tapurka:

—Ima mana alikunata rarka.—

Paykuna astawa sinchita kaparisa rimanakurka:

—Payta kruspi klabasa wañuchi— nisa.

¹⁵ Apu Pilato runakunata kushiyachinaya Barrabasta kacharirka. Jesusta liwachinkapa mantarka. Suldarukuna Jesusta liwachiskawasha apu Pilato paykunata rimarka:

—Chay runata kruspi klabasa wañuchichi— nisa.

Jesusta pukllaskashina ruranakuskamanta

(Mt. 27.27-31; Lc. 23.11-12)

¹⁶ Suldarukuna Jesusta hapisa apu Pilatopa wasikunawa muyukta kaska chusha pampama pushanakurka. Paykunapa suldarukuna bulamanta tukuy suldarukunata kayachisa muntu-chinakurka. ¹⁷Sani bali churanata Jesusta churachinakurka

hatun apu churarina kaskatashina. Kurimanta tawasampata hatun aputa churachinashina kashawa awaskata paypa umapi churanakurka. ¹⁸Washa payta pukllaskashina kaparisa rimarana-kurka:

—Israel runakunapa hatun apu, ali shamuska kanki— nisa.

¹⁹Chasnapi kaspiwa paypa umapi waktasa payta tyukarana-kurka. Payta balichiskashina ñupapi kunkurinakurka. ²⁰Chasna payta pukllachiskashina ruraskawasha sani churanata churachi-skata llatanachisa kuti kikin churanata churachinakurka. Chay-washa payta kruspi klabasa wañuchinkapa pushanakurka.

Cirene llakta runamanta*(Mt. 27.32; Lc. 23.26)*

²¹ Jesusta kruspi shayachisa wañuchinkapa pushanakupi Cirene llaktamanta runa Simon shutiyuta tupanakurka. Payka Alejandropo, Rufopa yaya karka. Chakramanta shamuraskapi Jesuspa krusta aparichinakurka. ²² Jesusta Golgota niskama pushana-kurka (Golgota yuyachin “Aya Uma Tullu Urku”).

**Jesusta kruspi klabasa
shayachisa wañuchinakuskamanta**

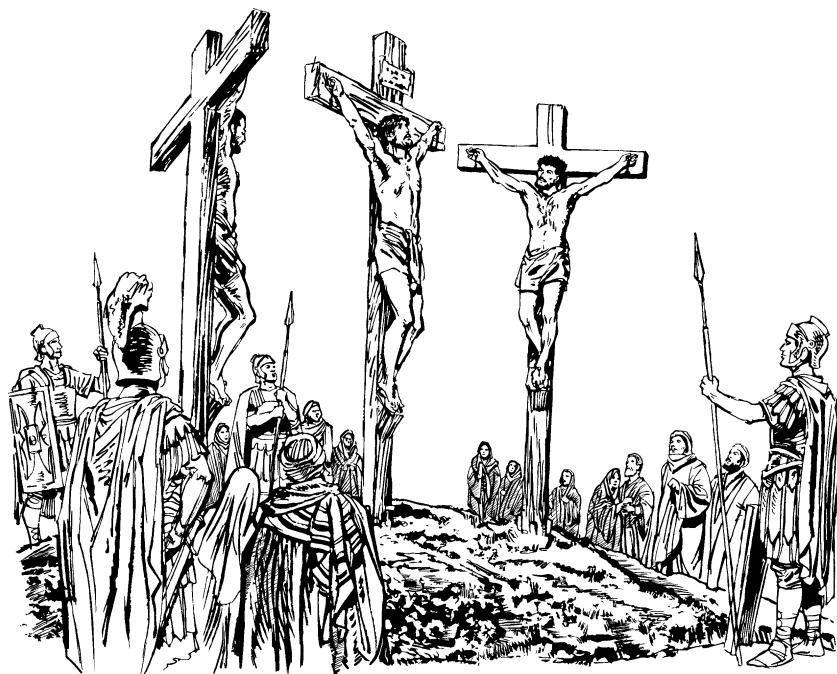
(Mt. 27.33-44; Lc. 23.27-43; Jn. 19.17-27)

²³ Suldarukuna nanayta upayachina mirra niska hampiwa masaska vinuta Jesusta upyachinayasa rikuchinakurka —upyay— nisa. Ranti Jesus mana upyanata munarkachu.

²⁴ Chasnapi payta llatanachiskawasha ña kruspi klabasa shayachinakurka. Paypa churanakunata hapinakurka. Rumikunawa shitasa kamanakurka —pita amuyanka— nisa. ²⁵ Jesusta kruspi klabasa shayachiska uras tutamanta iskun uraspi karka.

²⁶ Paypa kruspi talapa killkara tiyarka —Israel runakunapa hatun apu— nisa. Chay talapata churanakurka imarayku wañuchinakun nisa runakuna yachankapa. ²⁷ Jesuswa parihu kruspi klabasa shayachinakurka ishkay runakunata, wañuchisa purikunata. Karan runata shuk shuk kruspi shayachinakurka, shukta Jesuspa yacha maki partima, shukta Jesuspa lluki maki partima. ²⁸ Chasna ruraskawa Dios ñupa uras killkachiskashina paktarirka. Ñupa uras Dios killkachiskapi kasna nin:

Huchayu runata raskashina payta ruranakurka nisa.

© 1996 David C. Cook

29-30 Kruskuna shayaraska mayata puri runakuna umata kuyuchisa Jesusta pukllachiskashina rimanakurka:

—Kan Diosta mañana wasita urmachikama kasa, chayta kinsa punchapi shayachikama kasa, krusmanta uraykusa kan kikinllata kishpiri— nisa.

31 Pakrikunapa apukuna Dios ñupa uras killkachiska killkata kutillata killkakamakunaynti Jesusmanta asisa paykunapura rimarinakurka:

—Shukunata kishpichirka, ranti pay kikinllata kishpirinata mana ushanchu. **32** Dios mantamuska kishpichi runa kasaka ñukanchi Israel runakunapa hatun apumi, krusmanta uraykuchi, chayta rikusa ñukanchi paywa sinchikunkapa— nisa.

Jesuspa mayapi shuk kruskunapi paywa parihu wañura runakunapas paymanta asisa payta mana alita rimanakurka.

Jesus wañuskamanta

(Mt. 27.45-56; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³Jesusta kruspi klabasa shayachinakuskawasha chupi punchamanta chupi chishikama tukuy partipi yanayarka. ³⁴Chupi chishipi Jesus sinchita kaparirka:

—Eloi, Eloi, lama sabaktani. Chay rimanayan: Ñuka Dioslla, ñuka Dioslla, imaraykuta ñukata hichuwarkanki— nisa.

³⁵Mayka chaypi kaskakuna rimanakurka:

—Eliasta kayaran— nisa.

³⁶Chasnapi shu runa kallpa risa llachapata akru vinupi hukuchirka. Pintu puntapi churasa Jesusta upyachinayasa rikuchirka:

—Hakuychi rikushunchi, Elias shamunkachu manachu shamunka payta uraykuchisa kishpichinkapa. Mana imata rasa pay utka wañunkapa chayra chapashunchi— nisa.

³⁷Chasnapi Jesus sinchita kaparisa wañurka.

³⁸Chay urasllapita Jerusalenpi Diosta mañana wasipi Dioswa tupana kwartuta harkasa warkura churana hawamanta urayma

pasakta likirirka. Chay kwartu kaska kinsa pasay wasikunawa muyukta kaska pampa mayapi ka wasi ukupi. ³⁹ Jesuspa krus shayaraska ñupapi ñawipura suldarukunapa apu shayararka. Jesus imasna wañuskata rikusa rimarka:

—Shutimi kay runa Diospa Churi karka— nisa.

⁴⁰ Mayka warmikuna karumanta tukuyta rikuranakurka. Shu karka Magdala llaktamanta Maria, shu karka Santiago, Jose shutiyu wawkikunapa mama Maria, shu Salome karka. ⁴¹ Chay warmikuna Jesus Galilea allpapi kaska uras payta yanapasa katinakurka. Chay-washa chay warmikuna shuk warmikunawa Jesuswa parihu Jerusalenma shamunakurka.

Jesuspa ayata rumi hutkupi churasa tapanakuskamanta

(Mt. 27.57-61; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Jesus wañuskawasha, chay chishillata Jose shutiyu runa apu Pilatopama rirkta. Chay chishipi ñukanchi Israel ayllukuna samana puncharayku alichirina kanakurka. Inti yaykuraskapi ña samana kallarirka. Apu Pilatopama paktasa Jose mana manchaskawa Jesuspa ayata mañarka. Jose Arimatea llaktamanta karka, ñukanchi Israel apukuna munturina bulamanta shuk apu karka. —Ali yuyayu apumi— nisa runakuna yuyarinakurka. —Dios

© 1996 David C. Cook

© 1996 David C. Cook

kallarichu kay allpapi runakunata amuyankapa— nisa yuyariswa kawsarka. ⁴⁴Apu Pilato yuyarirka —Jesus chayra kawsa imachari— nisa. ⁴⁵Chayrayku suldarukunapa apunta kayachisa tapurka:

—Jesus shutipa wañuskachu— nisa.

Suldarukunapa apu ari rimapi Pilato Joseta nirka:

—Jesuspa ayata apaylla— nisa.

⁴⁶Jose risa ñutu pilluna llachapata rantirka. Washa Jesuspa ayata krusmanta uraykuchisa chay llachapawa pillurka. Sunima

allaska rumi wayku hutkupi churarka. Hatun rumita tankasa punkuta taparka. ⁴⁷Magdala llaktamanta Maria, Josepa mama Mariapas rikunakurka maypi Jesuspa aya churay tukuskata.

Jesus kawsariskamanta

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 ¹Samana puncha pasaskawasha Magdala llaktamanta Maria, Santiagopa mama Maria Salomenti suma asna wirakunata rantinakurka Jesuspa ayata armachinkapa. ²Semana kallariska punchapi tutamantashitu Jesus wañuskata churay tukuska rumi hutkuma rinkapa llukshinakurka. ³Chasna puriraskapi parihumanta kwintarinakurka:

—Ayata churay tukuska rumi hutkumanta pimi tapara rumita anchuchinka— nisa.

⁴Chayma paktasa rikunakupi chay tapana hatun rumi mayama anchuchiska karka. ⁵Chay warmikuna sunima allaska rumi

© 1996 David C. Cook

© 1996 David C. Cook

wayku aya hutkuma yaykunakurka. Chasnapi suni yura churarinata churariska malta runal^l yacha maki partima tiyaraskata rikunakurka. Payta rikusa mancharinakurka. ⁶Chay malta runa rimarka:

—Ama mancharinkichichu. Kruspi wañuska Nazaretmanta Jesusta maskankichi. Kaypi illanmi. Wañuskamanta kawsariskami. Rikuychi, pay churay tukuskapi illanmi. ⁷Kuna Pedrota kwintakrichi, Jesus yachachiskata shu katikamakunatapas: Jesus kankunata ñupasa Galileama rinkapa rahun pay rimaskashina. Chaypi payta rikunkichimi— nisa rimakrichi.

⁸Chay rimaskata uyasa warmikuna kallpa aya hutkumanta llukshinakurka. Manchaywa chukchurisa pitapas mana imata kwintanakurkachu.

^l 16.5 Chay yuyachin shu anhel kaskata.

© 1996 David C. Cook

**Jesus Magdala warmi Mariama
shu warmikunamapas rikuriskamanta**
(Jn. 20.11-18)

⁹Jesus semana kallariska puncha pakariraskapi wañuskamanta kawsarirka. Kawsariskawasha manara shukunama rikurisa Jesus ñupa Magdala warmi Mariama rikurirka. Ñupa uras paymanta kanchis millay supaykunata llukshichiska karka. ¹⁰Maria Jesus kawsariska kaskata rikusa kwintakrirka Jesuswa parihu puriska

runakunapama. Paykuna Jesus wañuskamanta llakirisa wakaranakuskata tuparka. ¹¹Maria rimaskata uyasa: —Jesus kawsanmi. Ñuka payta rikurkani— nisa, paykuna yuyarinakurka mana shutipa kaskata.

¹²Chaywasha Jesus mana paykuna riksiska runashina pay yachachiskata ishkay katikamakunama rikurirka. Paykuna

Jerusalen llaktamanta llukshiraskapi rikurirka. ¹³ Chasnapi chay Jesus yachachiskata ishkay katikamakuna kuti Jerusalemmallata rinakurka. Jesus yachachiskata shu katikamakunama rinakurka Jesus kawsa kaskata kwintankapa. Paktasa kwintanakupi mana shutipa kaskata yuyarinakurka.

© 1996 David C. Cook

¹⁴ Chaypawasha Jesus pay yachachiskata chunka shu katikamakuna parihu mikuraskapi paykunama rikurirka. Jesus paykunata piñasa rimarka pay ñupa uras rimaskata paykuna yanka rimaska-shina yuyariskamanta. Chasnallata piñasa rimarka pay kawsariskata rikukuna —yanka llullanmi— nisa yuyariskamanta.

**Jesus pay yachachiskata katikamakunata
tukuy partima mantaskamanta**

(Mt. 28.16-20; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁵ Jesus pay yachachiskata katikamakunata rimarka:
—Tukuy partita purisa ñukamanta kushi shimita tukuy runakunama kwintakrichi. ¹⁶ Mayka runa ñukawa sinchikusa

bawtisari tukusa kishpichiska kanka wañuskawasha chikapa kastigay tukunamanta. Mana ñukawa sinchikukuna wañuskawasha chikapa kastigay tukunakunka. ¹⁷Ñukawa sinchiku runakuna ushanakunka hatun ushaywa ranakunata rikuchinkapa. Ñukaparantimanta supaykunata runakunamanta llukshichinakunka. Paykuna manara yachaska shimikunapi kwintanakunka. ¹⁸Machakuykunata makiwa hapinakupipas mana ushanakunkachu paykunata wañuchinata. Wañuchi hampita upyanakusapas mana imapas tukunakunka. Unkusakunapi makita churanakupi chay unkuskakuna alianakunkami— nisa Jesus rimarka.

Jesus hawapachama pushay tukuskamanta

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Pay yachachiskata katikamakunata rimaskawasha tukuypa amu Jesus hawapachama pushay tukurka. Diospa yacha maki partima tiyarikrirkka. ²⁰Pay yachachiskata katikamakuna tukuy partipi Jesusmanta kushi shimita kwintakrinakurka. Ñukanchipa amu Jesus paykunata ushayta kusa yanaparkami. Paykuna rimaska shimi runakuna shutipa kaskata yachanakunkapa hatun ushaywa ranakunata rikuchinakurka.

